

Să ne amintim de cei PIERDUTI ÎNTRU BĂTĂILE OROLOGIULUI

Să ne amintim de cei
PIERDUTI ÎNTRU
BĂTĂILE OROLOGIULUI

Să ne amintim de cei
PIERDUȚI ÎNTRE
BĂTĂILE OROLOGIULUI

Chișinău, 2014

Materialele au fost selectate și prelucrate pentru ediție:

Mihail Brumărel, doctor în farmacie,
conferențiar universitar

Stela Adauji, doctor în farmacie,
conferențiar universitar

Luminița Motroi, studentă anul III,
facultatea Farmacie

Coperta

Veaceslav Popovschi

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții
Brumărel, Mihail.

Să ne amintim de cei pierduți între bătăile orologiului /
sel., prel.: Mihail Brumărel, Stela Adauji, Luminița Motroi. –
Chișinău : S. n., 2014 (F.E.-P. "Tipografia Centrală"). – 112 p.

500 ex.

ISBN 978-9975-53-408-6.

615(092)

S 11

*“Vreme trece, vreme vine,
Toate-s vechi și nouă toate”*

În loc de prefață

Este un lucru demn de admirație faptul că la cea de-a 50-a aniversare a Facultății de Farmacie din cadrul IP Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie “Nicolae Testemițanu” colectivul de profesori, împreună cu cel de studenți din cadrul instituției încearcă să î-și analizeze pașii trecuți și să realizeze o reconstituire a unui drum lung și anevoios parcurs, prezentând oamenii și faptele lor, care nu trebuie să fie date uitării.

Reconstituirea cronologică a drumului parcurs de știința farmaceutică începe, desigur, cu anul 1964, când în cadrul Institutului de Medicină din Chișinău i-a naștere Facultatea de Farmacie, unde pentru prima oară în spațiul moldovenesc a izbucnit interesul și preocuparea pentru acest domeniu.

Studiul este însoțit de un bogat material din activitatea marilor noștri dascăli, care reflectă sugestiv și veridic pașii adesea anevoioși prin istorie ai acestei științe, care până la urmă s-au încununat de izbânda.

Materialul a fost acumulat de către autori, martori, dar și participanți la viața farmaceutică din Moldova, aceștia fiind dominați de o stare de spirit, de parca s-ar atinge cu sufletul de respirația și zăcnetul unor timpuri apuse, dar și unor oameni mereu vii în memoria lor, pen-

tru că au trăit alături de ei clipele cele mai frumoase, dar și cele mai dificile.

Curgerea inexorabilă a timpului face ca personalități care marchează activitatea cotidiană în cadrul unui colectiv, să treacă într-o altă formă de existență a naturii, o formă în care noi, cei prezenți în astă lume nu avem acces, motiv pentru care nu putem să mai vitalizăm idei rămase nescrise, rămase nespuse.

Sunt *Pierduți între bătăile orologiului* s-au rătăcit între două sistole care s-au perindat ca o suflare de vânt, aparent ne semnificativă dar care a lăsat amprente mari și valoroase.

Toți oamenii de știință menționați în această carte ne-au lăsat moștenire un șir de mărgăritare fără de care astăzi, noi, ar fi trebuit să începem a rescrie istoria, și cum am putea, dacă LOR le-a fost dat să aducă pe lume acele cursuri, acele teze de doctor, acele lucrări de cercetare prin care au descoperit și au argumentat importanța existenței materiei pe care o avem astăzi...

Lucrarea constituie o primă încercare de a aduce un omagiu celor de care am fost alături, care au fost dascălii dar și colegii noștri. Sper că toți cei care vor răsfoi aceste pagini, vor aduce o clipă de reculegere memoriei celor "Pierduți între bătăile orologiului", făcându-i să rămână nemuritori în amintirile noastre.

Nicolae Ciobanu, decan al Facultății
de Farmacie, Doctor conferențiar

*A nu trăi în zădar – înseamnă a ști să dai
vieții pământești aspectul unei captivități cerești*

Lucian Blaga

Vasile PROCOPIȘIN (1934-2008)

Vasile Procopișin !..

Născut pentru a sluji oamenilor, patriarhul farmaciei basarabene, și-a consacrat întreaga viață studiului și dezvoltării științei medicamentului. Profesor universitar, doctor habilitat în științe farmaceutice, savant, Vasile Procopișin este binecunoscut în lumea farmaceutică a între-

gului spațiu ex-sovietic prin lucrările sale științifice, prin acțiunile sale întreprinse pentru amplasarea și dezvoltarea rețelei de farmacie în localitățile rurale ale Republicii Moldova, prin tineri savanți ieșiți de sub bagheta mării sale, prin activitățile și succesele miilor de discipoli răspândiți în întreaga lume să dezvolte știința sănătății. Cu rădăcini în satul Șaptebani, raionul Rîșcani, tânărul Vasile Procopișin, intră în lumea mare a farmaciei cu orizontul deschis, cu o sete mare de a cunoaște, devotat muncii sale.

Și-a cunoscut meseria cum rar se întâmplă în zilele noastre, a optat pentru o uniformizare a științei farmaceutice din Moldova cu standardele europene.

Plin de energie și entuziasm, profesorul a știut mereu să-și îndrumeze studenții și colegii de lucru cu un sfat, cu un sprijin moral, chiar și cu o mică muștrare, dacă era nevoie. A știut să asculte și să fie ascultat, că își argumenta afirmațiile prin exemple concrete și fapte elocvente. A știut să spună o vorbă bună acolo unde se cerea, să ierte studentul, care din nechibzuință făcea o gafă. A condus o facultate întreagă timp de mulți ani, a înființat o catedră care astăzi să-i poarte numele în semn de respect și recunoștință. A plămădit știința, pentru ca generațiile următoare să culeagă roadele devotamentului și a muncii asidue pe care Vasile Procopișin a realizat-o zi de zi. În fiecare zi avea o nouă idee pentru ziua următoare și era încrezut ca nimeni altul că o va realiza cu succes. Datorită Domniei sale farmacia ajunge să fie foarte cunoscută nu numai în rândurile medicilor, dar și în cele ale oamenilor de rând.

Nenumărate sunt titlurile și premiile pe care le-a avut, nenumărate sunt lucrările științifice pe care le-a elaborat și cărțile pe care le-a scris, după care se studiază azi atât în țară, cât și în străinătate. Plin de modestie și înțelepciune, a știut să păstreze titlul de Om în adevăratul sens al cuvântului. Pe plan profesional, a atins poate cele mai înalte culmi.

A condamnat ceea ce este superficial, optând pentru o muncă fără rest în știință. A condamnat falsul, pentru ca descoperirile sale să fie de valoare, aprobate de Academii și Societăți științifice. Și-a făurit un nume capabil să domine în timp peste generații. Cunoscut de studenți și farmaciști, un nume înscris cu penița pe paginile de aur ale farmaciei în spațiul basarabean, profesorul Vasile Procopișin a promovat știința, a creat metodologia pre-

dării științei farmaceutice în instituții, a fost un Om unic, un Om cu literă mare.

Și astăzi, după plecarea sa, acolo sus, Omul Vasile Procopișin își menține prezența prin lucrările sale lăsate urmașilor, prin catedra Farmacie Socială și Farmacia Universitară, care îi poartă numele, prin discipoli fideli meseriei și demni de îndrumătorul lor, prin tot ce se numește FARMACIE.

Stela Adauji,
conferențiar universitar

***Ca să faci lucruri mari, nu trebuie să fii
un mare geniu; nu trebuie să fii deasupra
oamenilor; trebuie să fii cu ei.***

Charles de Montesquieu

Un fiu al epocii

Fiecare epocă își are eroii săi. Acești eroi au calități deosebite, vital necesare epocii în care trăiesc. Perioada de formare a statalității moldovenești după cel de-al doilea război mondial, dar în special crearea sistemului medical și farmaceutic, cât și a învățământului farmaceutic a avut nevoie de personalități puternice, inovatoare și patriotice. Poporul moldav a dat naștere unui fecior, care a dus faima țării. Numele lui este Vasile Procopișin.

Am fost binecuvântată de zeii antici ai farmaciei să fiu ultimul discipol al unui nume legendar în domeniul farmaceutic al renumitului profesor, academician Vasile Procopișin. Din păcate, nu am avut mult timp să-l cunosc pe domnia sa. Dar și acea scurtă perioadă a fost de ajuns ca să înțeleg că am onoarea să fiu eleva a unui colos sau Patriarh al

farmaciei moldave, cum îl numeau toți din jur. Napoleon Bonaparte spunea că „Oamenii de geniu sunt meteori destinați să ardă pentru a-și lumina secolul”. Numele Procopișin a marcat o epocă. Savantul a dedicat farmaciei mai mult de 50 ani din viața sa. Nu este un farmacist în Republica Moldova care să nu cunoască acest nume. Cine a fost el? Niciodată nu poți aprecia întreaga valoare a geniului în timpul vieții sale. A fost recunoscut în timpul vieții. Dar adevărată valoare încă rămâne să fie apreciată de către urmașii săi după trecerea domniei sale în neființă. Multe cuvinte au fost spuse și scrise despre el. Multe încă se vor spune și se vor scrie despre el. Fiindcă ceea ce a însemnat și ceea ce înseamnă numele Procopișin pentru lumea farmaceutică în Moldova și peste hotarele ei este de nedescris. În următoarele rânduri, voi încerca să-l descopăr pe Domnul Vasile Procopișin, să înțeleg factorii care au creat acest nume și să apreciez valoarea acestei personalități în istoria profesiei și a poporului.

Născut într-o familie de țărani agramați, în satul pitoresc Șaptebani, situat la nordul Basarabiei, județul Bălți, viitorul academician Vasile Procopișin a fost unicul copil în familia părinților săi – Ilie și Efrosinia. Anii de școală a lui Vasile Procopișin au picat în perioada zbuciumată a istoriei țării noastre, atunci când puterile se schimbau una după alta, când pe teritoriul republicii aveau loc acțiuni militare, iar în sate domina foamea și devastarea. Acele timpuri istorice au lăsat amprenta în biografia profesorului, astfel, tânărul Vasile din cele șapte clase absolvite - trei le-a făcut în școala română, două în limba rusă și încă două în limba „moldovenească”. Viața din satul natal în perioada imediat postbelică era o tragedie greu de imaginat pentru generația mea. Oamenii erau ridicați din casele lor și duși în beznă în

direcții necunoscute. Noaptea erau tăiate de strigăte, plânsete și bocete ale gospodarilor. Poate anume aceasta a dus la faptul că Vasile Procopișin a înțeles adevărata valoare a relațiilor omenești și a condiționat dezvoltarea calităților comunicative excelente. Nu a visat la o carieră de medic. Oare puteai să visezi la altceva în timpul războiului și foametei, decât la pace? Tatălui, Ilie i-a revenit rolul de a determina soarta feciorului și viitorul savant Procopișin, urmând sfatul său, în pofida greutăților, a făcut școala de felceri și moașe din Bălți, întorcându-se în 1951 în satul natal în calitate de felcer. Ce înseamnă să fii felcer la 17 ani? Să fii felcer într-un sat distrus, fără drumuri, fără electricitate, fără transport. Dar acea inteligența și hărnicia moștenită de la părinți i-au dat puteri să înfrunte greutățile și să-și construiască viața într-un alt mod decât și-ar fi imaginat un oricare alt tânăr din satul Șaptebani. În 1952, anul când tatăl său a trecut prematur în lumea celor dreapți, Vasile Procopișin a devenit student la facultatea de Farmacie din Odessa, împreună cu alți nouă tineri moldoveni. Calitățile sale de lider au început să răsară chiar din timpul studenției. A fost în permanență în centrul vieții studențești, fiind printre primii și la lecții, dar și la cercuri, dansuri, în colhoz. Așa și a rămas pentru toată viața – mereu primul, mereu pionier. S-a căsătorit la 23 ani și tot atunci a devenit șef de farmacie în Kiev, la 24 ani a fost numit șef al secției „Aprovizionare cu medicamente” a Direcției Farmaciilor din or. Kiev, iar la 25 ani - șef a Direcției de Farmacie în regiunea Cercasî, Ucraina. Doar o persoană responsabilă și puternic profesionistă ar putea face așa o carieră rapidă. Vasile Procopișin a reușit. Dacă pentru orice altă persoană această carieră este mult mai mult decât și-ar dori, atunci pentru profesorul Procopișin a fost doar o pistă de decolare. La

doar 31 de ani devine vice-director, apoi director al Direcției principale de Farmacie a Ministerului Sănătății din RSSM. Iar la 37 de ani a trecut prin concurs în calitate de șef la catedra "Farmacie" (acum "Farmacia socială") și în același timp devine și decan al Facultății Farmacie a Institutului de Medicină din Chișinău (actualmente Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie "Nicolae Testemițanu"). Aceste două funcții domnia sa le-a avut timp de 36 de ani. Despre ce ne vorbesc aceste date biografice? Ne vorbesc despre faptul că, calificativul „Patriarh al farmaciei” era binemeritat de regretatul profesor și că domnia sa cu adevărat a fost o personalitate marcantă a poporului moldovenesc, fapt confirmat prin numeroasele medalii, ordine și diplome pe care le-a primit în decursul vieții sale. Timp de 36 de ani profesorul a reușit să creeze și să dezvolte învățământul farmaceutic, personal formând majoritatea corpului profesoral-didactic actual al Facultății de Farmacie. Cred că, principala sa calitate este cea de manager foarte bun. Întotdeauna a știut să aleagă cele mai bune cadre, din care a creat o echipă puternică, ce i-a fost un pilon de sprijin în timpul vieții, dar care continuă să-i implementeze ideile și după plecarea sa. Sub conducerea nemijlocită a Domniei sale și-au pregătit și susținut tezele de doctor în științe farmaceutice 11 persoane, 5 dintre care activează la catedrele de profil farmaceutic ale USMF „Nicolae Testemițanu”. Pentru fiecare discipol al său, dar și pentru fiecare colaborator al catedrei profesorul Procopișin avea o vorbă, un cadou sau o atenție specială. Tradiția de a lua masa împreună cu colectivul catedrei este un „know-how” implementat de profesor, care de fapt reflectă esența personalității sale – mereu cu oamenii, și nu deasupra lor. Chiar și critica oferită de domnia sa își atinge scopul imediat,

fiindcă o făcea într-un stil personal deosebit. Era un inovator înrăit. Farmacia moldavă era una de invidiat pentru celelalte republici unionale, grație eforturilor profesorului și ambiției de a fi primul. Un loc deosebit în activitatea sa îl ocupă farmacia universitară, care actualmente îi poartă numele, la fel și catedra Farmacie socială. Această farmacie era prima de acest fel în fosta URSS și, care a primit cea mai înaltă apreciere din partea specialiștilor în domeniu. Farmacia a fost dotată cu cel mai performant, pe atunci, utilaj farmaceutic și electronic, ea fiind una din primele farmacii din spațiul fostei URSS care a implementat mașini electronice de calcul. Calificativul „primul” se referă și la teza de doctor habilitat susținută în 1986, în care au fost puse bazele specialității de farmacist-clinician, care și acum nu-și pierde actualitatea. A fost primul și în stabilirea relațiilor bilaterale cu facultățile din România, primul în aderarea la organismele farmaceutice internaționale. Călătorea foarte mult și în permanență revenea acasă cu multe idei noi, progresive și imediat purcedea la implementarea lor. Din păcate nu toate aceste idei au fost introduse în activitatea farmaceutică în Republica Moldova și cred că aici este rolul nostru, al discipolilor, de a continua cele începute de regretatul savant. Soarta a fost darnică cu el, dar și cerea multe în schimb. Astfel i-a fost sortit nu doar să creeze sistemul și învățământul farmaceutic în RSSM, dar și să-l adapteze la alte condiții, cele a economiei de piață, odată cu destrămarea a URSS și fondarea actualei Republica Moldova. Și în această perioadă a demonstrat valorile personale înnăscute extraordinare, cele de a fi un diplomat iscusit împreună cu verticalitatea profesională și ambiții sănătoase. În noile condiții a fondat Asociația Farmaciștilor din Republica Moldova, a ocupat postul de vice-ministru al Sănătății, a

fost președintele Comisiei pentru problemele persoanelor de vârstă a treia pe lângă Președintele Republicii Moldova și specialist principal netitular al Ministerului Sănătății a Republicii Moldova în probleme farmaceutice și a deținut încă multe alte funcții. Din inițiativa și cu participarea nemijlocită a Domnului Procopișin, pe lângă USMF „Nicolae Testemițanu”, din a. 1999 începe să funcționeze Consiliul Științific Specializat DH 15.99.62 al cărui președinte a fost până la sfârșitul vieții. Avea capacități extraordinare de a le reuși pe toate, fiind în permanență susținut de către echipa sa. Cuvintele lui Thomas Edison „Geniul este un procent inspirație și nouăzeci și nouă transpirație” pe dreptate se referă la academicianul Vasile Procopișin. Muncea din zori până-n seară târziu. Dar în pofida unui regim aglomerat, mereu a fost pozitiv, glumeț și deschis. Orice persoană cu orice problemă avea acces la domnia sa. Pentru fiecare el avea un loc în sufletul său. Chiar și după plecarea domniei sale în lumea celor drepte, prezența sa este puternic resimțită în cadrul catedrei, prin acel spirit de echipă, chiar și spiritul de familie care a fost stabilit de regretatul profesor Procopișin. Ne-a lăsat o moștenire colosală - 4 monografii, 4 manuale de bază, 10 îndrumare, în peste 250 lucrări științifice, majoritatea fiind publicate în reviste de specialitate din țară și de peste hotare sau comunicate în cadrul manifestărilor științifice naționale și internaționale. Dar cea mai valoroasă avere lăsată de către domnia sa sunt ideile progresive ce țin de rolul farmacistului în societate, care sunt datoria noastră să fie implementate în activitatea farmaceutică în Republica Moldova.

Zinaida Bezverhni,
conferențiat universitar

Vasile PROCOPIȘIN

sau

despre instauratorul climatului creativ

Precum din cuvânt a răsărit lumea cu tot ce se cuprinde în ea, tot astfel climatul adevărat favorizează evoluția adevăratului intelect, oferindu-i șansa transformării în personalitate.

Climatul în aceasta situație apare ca o lină și tămăduitoare apă plină de limpezime în care guvernează spiritul eticului și esteticului, pasiunea pentru cunoaștere și creație. Poate exemplul cel mai concludent al devenirii unei personalități, răsărită din esența unui asemenea climat – cu diverse nuanțe de-a lungul anilor este cel al doctorului habilitat în farmacie, profesor universitar, membru titular al Academiei de Științe a Moldovei, Vasile Procopișin. Dumnealui a instaurat o oază de lumina în care prosperă creația și inventica, într-un tot favorabil înființării unei elite științifico-didactice a farmaciei naționale.

De câte ori ne-am întrebat ce înseamnă un caracter îndrăgit, răspunsul a fost unul: acesta se naște și există numai purtând amprentele pământului, amprentele colțisorului de pământ și de cer unde i-a fost dat omului să vadă lumina zilei. Un caracter e ca și stâncile, nici o vijelie nu-l îndoiește, nici un cutremur nu-l prăbușește și asta pentru că este izvorât dintr-un răsărit de soare, dintr-un murmur de izvor, dintr-o picătură de rouă.

O foarte succintă biografie a lui Vasile Procopișin suntem datori să o însălăm în primul rând pentru a ve-

dea și a cunoaște de unde își trage viața, de unde vine zvâcnetul și pasiunea aceasta pentru studiul adevărat și cu mult folos.

Continuatorul unui arbore genealogic provenit din oameni onești, sinceri și cu justețe, profesorul Procopișin se naște în familia lui Ilie și a Efrosiniei Procopișin, părinți care au reușit să transmită copilului cele mai valoroase însușiri intelectuale și o necomparabilă dragoste față de oameni. Viitorului savant i-a fost predestinat să se nască într-o familie de mari gospodari ai satului Șaptebani – o vatră pitorească din Valea Prutului situată între localitățile Costești și Râșcani, sat cu oameni talentați, harnici, cu trainice tradiții culturale și spirituale și tentație aridă către cunoștințe, către bine și frumos. Vasile Procopișin a avut parte de un cod genetic excepțional, care l-a împodobit cu cele mai alese calități și care s-au manifestat din plin pe parcursul nu prea lungii sale vieți pământești.

Primul său atestat, de șapte clase l-a obținut în satul natal, în vara lui 1948. S-a hotărât să urmeze specialitatea de felcer la Colegiul de Medicină din Bălți. A făcut o alegere justă, fiindcă a nimerit în țintă: s-a învrednicit de diploma de mențiune. Revine acasă, unde timp de un an, valorifică cunoștințele teoretice, acumulate la Bălți, în activitatea sa practică la spitalul din satul natal Șaptebani, în care a exercitat, concomitent specialitatea de felcer, cea de farmacist și cea de manager. Considerăm, că anume de atunci i se trag obligațiile sale excepționale de **conducător**, seriozitatea și pasiunea cu care executa orice lucrare – fie de ordin organizațional, științific, didactic sau de altă natură. Pe timpul studiilor la Bălți do-

rul de cuibul părintesc era alinat cu rarele vizite la sărbători, și atunci mai mult pe jos, decât în transport, suportând clipe de frică când străbătea pădurea din preajma satului.

Setea de mai multă carte îl duce la Facultatea de Medicină a Institutului de Stat de Medicină din Chișinău. Dar și aici a fost selectat printre cei mai buni pentru a fi înmatriculat la Institutul de Farmacie din Odessa unde, la absolvire, intră în posesia aceleiași diplome de mențiune.

Vasile Procopișin este considerat de întreaga comunitate științifică de la noi pe bună dreptate, unul dintre cele mai distinse personalități în domeniul farmaciei. El este autorul unei cercetări fundamentale a organizației farmaceutice din Moldova. Este creatorul unei școli științifice farmaceutice în Moldova, organizarea căreia se bucură de o largă recunoaștere unanimă în lumea științifică de acasă și de peste hotare.

Tulburătorul timp al reînvierii se caracterizează prin colaborarea fructuoasă cu mesagerul contemporan, profesorul Marțian Cotrău tânăr și avântat spre fapte mari, ce descindea dintr-o altă lume, din țara care, până-n 1989, era pentru mulți cea mai depărtată de pe glob (cine-și mai amintește că mai lesne ajungeai în Bangladesh decât la Iași). El spera dornic să înlăture niște stereotipuri, să stabilească noi repere de comunicare și de civilizație. Aici, prin lentila lacrimii desenam cu ochii minții o țară a făgăduinței. La fel era și peste Prut unde era imaginată o Basarabie mică ce nu avea tangențe cu realitatea. Mesager al contemporaneității Marțian Cotrău primul, a deschis drumul nostru spre România și care îl numea pe Dl Procopișin "Iliuță-taică".

În 1990 au loc primele întâlniri ale profesorilor ieșeni cu cei de la Chișinău. În 1991 prima grupă de studenți de la facultatea Farmacie, pregătită și organizată de dna conferențiar Nadejda Ciobanu, este primită la Iași, ca mai apoi, în 1992 facultatea de Farmacie din Chișinău să devină gazda unui grup de studenți de la Iași.

Pentru merite deosebite de colaborare între UMF “Gr. T. Popa “ din Iași și USM din Chișinău, la 27 mai 1994 D-lui Marțian Cotrău, profesor doctor docent membru al AȘM, decanul facultății Farmacie, prin decizia senatului semnată de rectorul universității Leonid Cobâleanschi i se conferă titlul onorific Doctor Honoris Causa al USMF din Chișinău. Profesorul Marțian Cotrău ne-a cucerit și ne-a fascinat pe toți pentru totdeauna.

Formarea personalității de savant a lui Vasile Procopișin, pasiunea lui pentru teoretizare, metodologie, permanenta lui sete de cunoaștere, manifestarea impresionantă a erudiției sale se datorează în primul rând unui respect deosebit și a unei credințe nestrămutate în valorile și străbunele tradiții naționale, apoi deschiderile largi spre orizonturile universale ale științei, cercetării moderne de ultima oră. Toți acei care au evocat personalitatea profesorului Vasile Procopișin au afirmat cu certitudine, că savantul nostru este mai ales un bun patriot al neamului din care face parte.

Pentru cel ce scrie rândurile de față, Vasile Procopișin constituie mai mult decât un **om de omenie și de bunătate proverbială, o inteligență sclipitoare.**

El este pentru noi ceea ce se numește un etalon, care, ideal ar fi, dacă ar pune stăpânire pe lumea noastră științifică nesăbuită, în care, tot ideal ar fi, dacă ar trona

buna cuviință și valoarea omului, nu ipocrizia și relațiile de culise, sforile trase, bârfa și denigrarea. Vasile Procopișin a fost angajat cu trup și suflet în munca de prosperare pe noblețea spirituală, a muncit și a creat pentru ocrotirea și sporirea ei, acesta fiind gradul dominant de o viață a savantului nostru.

Peste 40 ani a dirijat cu multă abilitate Catedra Farmacie Socială, facultatea, apoi Centrul de Cultivare a Plantelor medicinale, elaborat și susținut în mare măsură de gândirea dominantă a savantului nostru.

În general majoritatea lucrărilor profesorului Vasile Procopișin se disting printr-o impresionantă diversitate de fapte, fenomene, idei, legități, care depășesc cadrul de cercetare propriu-zis al farmaciei moderne. Fiind un experimentator desăvârșit, academicianul Vasile Procopișin a grupat în jurul său o pleiadă de discipoli bine pregătiți, care sub conducerea sa nemijlocită s-a transformat într-o școală științifică națională, ale cărei cercetări au intrat în circuitul științific universal.

În 1970 îl vedem în fruntea facultății Farmacie, responsabil la justa valoare a rodului muncii, de cercetare în învățământ, știință, cultură, unde postul de decan, îl deține pentru a purta grija să nu sece izvoarele creației, un domeniu, în care a dus cea mai mare contribuție, grație tăriei de caracter, curățeniei sufletului și harului, care i l-a dăruit Dumnezeu. S-ar părea, că aici ar putea începe o viață tihnită, pe care un astfel de om o merită din plin, dar nu se întâmplă astfel. În acest domeniu Vasile Procopișin se proiectează la vârsta de 33 de ani, pe când facultatea avea numai 7 anișori. De atunci nu s-au mai separat: au mers aidoma îndrăgostiților, braț la braț, sub aureola fidelității reciproce înfruntând în comun

greutățile și sporind realizările. Ca să vezi, ambii au intrat concomitent în calendarul jubiliar al anului 2014: facultatea a împlinit 50 de ani, iar decanul -80. Sufletul zbuciumat al savantului și omului de cultură nu poate trece niciodată de partea indiferenței și a vieții sătule. Pasiunea scrisului, ispita cuvântului, deprinderea considerată datorie de cetățean de a lua atitudine față de fenomenele vieții, fie ele de orice natură, e mereu vie și se manifestă din plin. Încearcă să insuflă viață cercetării științifice de la noi, se pronunță privitor la revitalizarea procesului de pregătire a noilor specialiști pentru domeniile de cercetare. În acest context la baza facultății a fondat **prima farmacie universitară** din fosta Uniune Sovietică. Vasile Procopișin este considerat de întreaga comunitate științifică de la noi, pe bună dreptate, unul dintre cele mai distinse personalități în domeniul farmaciei. El este autorul unei cercetări fundamentale ale organizației farmaceutice din Moldova. Este creatorul unei școli științifice farmaceutice în Moldova, organizarea căreia se bucură de o largă recunoaștere unanimă în lumea științifică de acasă.

Interviul-dialog descoperă alte fațete și preocupări ale savantului și omului implicat direct în procesul de organizare a științei farmaceutice în republică. Vasile Procopișin se arată profund îngrijorat de faptul, că cei mai de seamă savanți ai noștri nu au discipoli și consideră că această tristă situație contribuie la degradarea societății. Ieșirea din impas o vede numai la promovarea unei politici consecvente de pregătire și educare a cadrelor tinere, în elaborarea unui program complex de pregătire și ocrotire a tinerilor cercetători.

Atâta timp cât îl mai cunoaștem ca personalitate pe Vasile Procopișin, putem avea certitudinea că vom rezol-

va onorabil cele mai dificile probleme, inclusiv cele de moralitate și conștiință.

Ajuns în miezul „toamnei de aur” era de durabilă operă ce creștea mereu în dimensiune și profunzime. Biografia lui coincide cu pagina strălucită din CV-ul oricărui savant prodigios: peste 200 de publicații, 3 monografii, 5 manuale, îndrumări metodice, 12 doctori în științe farmaceutice .

Fondatorul unei școli științifice în domeniul farmaciei, unică în domeniul medicinei, prezintă un model de relații între oameni de înaltă cultură și probă profesională.

Multiplele aprecieri ale cărților și studiilor savantului, precum și a calităților lui de om deplin al vieții, fericiată simbioză a unor cunoștințe profunde, vast orizont științific, într-un cuvânt, erudiție enciclopedică, însoțită de marile calități de om: înțelepciune, maturitate, onestitate stimă și respect față de firea omenească.

Purtând un respect deosebit față de credință, față de străbunele valori naționale academicianul Vasile Procopișin ne arată, că adevărații feciori ai satului, oricât de înalte piscuri ale carierei vieții ar atinge, nu uită de unde și-au luat zborul și în sânul cărei comunități și-au călit caracterul. Acolo, la Șaptebani are loc săparea și sfințirea unei fântâni în memoria părinților - *Izvorul Pomenirii*. Unde izvorăște apă însoțită de bunătatea sufletului ce i-a dat răcoare să aline setea trecătorului.

Apa vie înseamnă generozitate, omenie, ospitalitate, înțelepciune, explică sentimentul de voie bună a celui, care a dorit să lase un izvor veșnic pentru potolirea setei celor însetați de apă. Iar celor însetați de cunoștințe - o facultate - izvor viu de creație în domeniul Farmaciei.

Pentru a reuși să transmiți Știința, trebuie să fii tu însuși creator de știință sau cel puțin să te străduiești să fii - explică Costin Nenițescu.

Și chiar dacă viitorii farmaciști nu-l mai întâlnesc azi prin coridoare sau prin amfiteatre, ei continuă să învețe din manualele, monografiile, articole științifice purtând semnătura lui Vasile Procopișin atât în țară, cât și peste hotarele ei. Discipolii îl cântă în versuri: */Simbolul primăverii sunt florile de vișin, /Simbolul farmaciei e domnul Procopișin/ (Aurel Corniciuc)*

Vasile Procopișin – omul ne-a părăsit. Nu mai este printre noi, dar nu s-a rupt din energia noastră sufletească. Învățătura lui va dăinui multe generații, iar noi ne vom mândri, că i-am fost contemporani...

...Trupul s-a întors în pământul din care a fost zămislit, iar sufletul – în Eternitate, la Creatorul care l-a trimis pentru a îmbogăți lutul cu capacitatea de a crea valori eterne. Or, Spiritul său ales ne va însoți în eternitate, opera sa, la care a trudit toată viața și pentru care a ars ca o flacără vie, întrupându-se în ea, rămâne să ne hrănească sufletele, să ne facă mai capabili, mai buni, mai toleranți.

A plecat în cea lume, luând cu sine anii de studenție, tinerețea, dar ne-a lăsat în amintire Viața sa. Viața unui adevărat Om, exemplu de urmat pentru fiecare dintre noi, discipolii.

Tamara Cotelea,
conferențiar universitar

Există frunze care nu cad oricât de puternic ar fi vântul; există clipe, oameni și fapte care nu se uită, chiar dacă uitarea este o lege a firii...

Anonim

Nadejda CIOBANU
(1947 - 2013)

Nădejdea, Nadejda, Nadea, Nadiușa, D-na Nadejda, Nadejda Mihailovna, D-na Ciobanu, D-na profesoară, mămică, bunica...așa o numeam noi, cei care au avut marele noroc, să fie alături de Steaua Dumnezeiască, care s-a stins, dar care continuă sa ne lumineze, sa ne umple sufletele cu lumină, dragoste, bună-tate, speranță...

Nadejda Ciobanu s-a născut la 7 august 1947 în satul Sângereii-Vechi, raionul Sângerei (fostul Lazovsc), într-o familie de țărani, Mihail și Parascovia Hadârcă. A crescut într-o familie mare și frumoasă plină de dragoste, bună-tate, înțelepciune și inteligență. În anul 1965 a absolvit cu succes școala medie nr.1 din satul natal. În perioada 1965-1970 este studentă la Facultatea de Farmacie a Institutului de Stat de Medicină din Chișinău. După ab-

solvire a activat ca farmacist-analist în farmacia raională Nr. 33 din localitatea Sângerei.

În noiembrie 1972 devine cadru universitar, la Catedra de Farmacie, unde parcurge ierarhia didactică de la laborant superior până la conferențiar universitar.

În anul 1990 a susținut în cadrul Institutului de Medicină din orașul Lvov, Ucraina, teza de doctor în științe farmaceutice. În același an, 1990, obține prin concurs funcția de lector superior, iar din octombrie 1991- conferențiar al catedrei. Pe parcursul activității ține concomitent cursurile: „Merceologie medicală și farmaceutică”, „Managementul farmaceutic”, „Istoria farmaciei”.

Este coautor a 4 manuale pentru studenții Facultății de Farmacie, a 3 culegeri de acte normative. A publicat peste 120 lucrări științifice și peste 50 metodicodidactice, a fost conducător a peste 50 lucrări de diplomă.

Mai mulți ani la rând a coordonat practica didactică și de producție medicamente, efectuate de studenții facultății, deținând funcțiile de:

- Președinte al Comisiei de Atestare a laboranților-farmacisti în cadrul Ministerului Sănătății din Republica Moldova (MS RM);

- Secretar al Comisiei științifico-metodice de profil „Farmacie” a MS RM.

- Secretar al Comisiei de Stat de absolvire la Colegiul de Medicină și Farmacie.

Pentru rezultate excepționale în muncă și contribuții substanțiale în domeniul științei, Nadejda Ciobanu a fost decorată cu ordinul „Gloria muncii”.

În continuare, câteva dintre persoanele cele mai apropiate doamnei Nadejda Ciobanu își vor exprima

aprecierile și profunđa admirație către distinsa doamnă care a marcat evoluția facultății Farmacie, începând cu lucrul cu studenții și finisând cu recunoștința până și pe plan internațional a dumneaei.

Ce rămâne oare (din noi) în amintirea celorlalți, după moarte?... Numai amintirea ochilor și a privirilor cu care ne-am relevat dragostea, pentru oameni și pentru lume.

(Constantin Brâncuși)

Despre Nadejda Mihailovna poți vorbi la infinit. A fost profesoara și colega mea dragă. A fost un adevărat Om. Frumoasă la suflet și chip, mereu emanând căldură și lumină. Îndrăgostită de viață, de ceea ce face și de cei care o înconjurau. Romantică și visătoare, înzestrată din plin cu înțelepciune, inteligență și bunătate sufletească. Ea a fost ca un soare, care încălzea necondiționat pe toți care erau în preajma ei. Un soare care trecea prin suflet și scotea la iveală tot ce avem noi mai frumos. Un soare care ne dădea nădejde și curaj, ne umplea sufletele cu căldură și dragoste, inspirație și credință...

Trăim în amintire și prin amintire. Timpul trece, ne despoaie ca un hoț și ne lasă suspinând în urma lui; doar singura comoară ce nu ne-o poate fura este comoara amintirilor...

Doinița Emilian, nepoțica doamnei Nadejda Ciobanu își exprima grațitudinea față de bunica: "Știu că ea nu a fost întotdeauna bunică, ea a fost mult mai mult..."

Bunica nu a fost întotdeauna bunică. Ea a fost

cândva o fetiță micuță, născută pe vreme de foamete, în 1947. Era atât de firavă, încât lumea nu credea că o să supraviețuiască mult după naștere. O mătușă o numea “păpușoieș”, din cauza dimensiunilor. Dar în acel copilăș micuț fierbea deja curajul părinților săi. Mama Pașa și Tătunica, așa îi numea bunica, așa îi numea mămica, așa i-am numit și eu, strănepoata lor, care a avut norocul să îi cunoască, pentru că ei s-au bucurat amândoi de o viață lungă și fericită. Familia lor a fost mereu un exemplu de statornicie, dragoste și unire. Ei au avut patru fete și un băiat, dar ograda le-a fost plină de când au început copiii a le sta copăcel și până acum, de când țin eu minte, chiar după ce ei s-au stins. Cumva le reușea totul, aveau o gospodărie prosperă, ei amândoi lucrau la colhoz, dar și acasă Tătunica avea grijă de grădină cu cea mai mare satisfacție, iar Mama Pașa putea întinde o masă îmbelșugată în doi timpi și trei mișcări.

Când a mai crescut, bunica a descoperit setea de lectură și obișnuia să ascundă cărțile de literatură artistică sub copertele manualelor de Fizică, pentru a putea mereu citi ce îi place. La școală era o elevă foarte bună, capabilă, dar și sportivă, ea jucând pentru echipa de volei a scolii. Încă de atunci, din adolescență, cred că se observa caracterul ei altruist și luminos. O iubea toată lumea, profesori și colegi deopotrivă. A cunoscut-o tot în Sânge-rei și a ajuns să o iubească și cel care i-a devenit soț în 1969, bunelul meu, Vasile Ciobanu căruia eu îi spun Tătuca. Ei au absolvit amândoi facultăți la Chișinău, tătuca la USM, iar bunica la ISM din Chișinău. Din studenți au devenit profesori și din adolescenți au devenit părinți. În

1970 s-a născut primul lor copil, Silvica, pe care eu personal o numesc mămica. Peste 9 ani a venit pe lume și fratele ei, Nicu, întregind familia Ciobanu.

În viață bunica a trebuit să jongleze foarte multe responsabilități. Nu avea doar serviciul pe umeri, dar trebuia să țină casa și masa, trebuia să fie soție, mamă și profesoară, și să nu uite nici de faptul că e fiică și soră. Însă nu a văzut-o cineva să se plângă vreodată. Ai fi crezut că are puteri supranaturale. Nimeni nu era surprins în mod deosebit de capacitatea extraordinară a bunicii de a-i ține pe toți mulțumiți. Toată lumea care a cunoscut-o a fost dintotdeauna alintată de calitățile ei. Nimeni nu era mirat de plăcintele ei care l-au încântat pe însuși Nicolae Testemițanu, de promptitudinea cu care venea la serviciu când avea 2 copii acasă, de responsabilitatea cu care se apuca de orice muncă. Cu toții o luam drept bun, fără a cerceta mai amănunțit.

Asta pentru că bunica făcea totul să pară ușor. Când o priveai, înțelegeai că ea face totul complet natural și din suflet. Treceau anii, i se mărea familia, i se schimbau problemele, dar nu și felul în care ea le rezolva. Ei nici nu îi trecea prin gând să nu ofere ajutor, să nu fie prima care se sacrifică pentru bunăstarea celor dragi, să stea deoparte în timp ce alții au nevoie de ea. Cred că oricine a apelat vreodată la ea a găsit un sprijin, fie acel cineva șef, coleg, subaltern sau student. Sau eu.

Eu am apărut în 1994, așa că am putut să mă bucur de bunica timp de 19 ani. Am putut să mă bucur de prezența celui mai blând, cumsecade și bun om pe care l-am cunoscut vreodată. Bunica a fost și încă este simbolul perfect pentru CONȘTIINȚĂ, asta îi determina toate acți-

unile și vorbele. Ea a atins viața mea în așa fel, încât chiar și acum când iau decizii mă gândesc doar la fapte care nu ar dezamăgi-o sau ar întrista-o. Cred că pentru mulți dintre noi, bunica e ca un cod al moralității, pentru că toți care au cunoscut-o știu că ea ar alege ce e corect, sincer și bine pentru alții, chiar dacă e în detrimentul său. Și aici nu mă refer doar la alegeri importante din viață sau la probleme, ci la toate mărunțișurile pe care ea le făcea doar pentru fericirea celor din jur. Ea avea o idee pe care o repeta mereu: „Pentru ce să dăruiești ceva doar pentru a-ți lua de-o grijă? Cadoul trebuie să fie ceva special și interesant, care să îi provoace plăcere celui care îl primește.” Acesta era standardul pe care îl urma la fiecare sărbătoare și găsea mereu ceva cu care să ne surprindă. Așteptam la fiecare zi de naștere surpriza ei, pentru că știam că va fi cel mai interesant lucru. Țin minte când mi-a organizat o vânătoare de comori cu indicii și a trebuit să caut prin toată vila foițe care îmi arătau încotro să merg. Sau când mi-a adus o cutie uriașă, în care era împachetată altă cutie, și apoi alta, ca într-un final să găsesc un cadou micuț. Și știu că nu avea idei năstrușnice doar pentru mine sau sora mea Sanda, pentru că îmi povestea mereu cu entuziasm despre surprizele pentru colegii de la catedră.

Dar dragostea ei pentru noi nu se manifesta numai prin lucruri materiale. De fiecare dată când veneam din vreo călătorie, bunica avea masa pusă, pentru că știa că noi vom fi prea obosiți să mai gătim. Ne aștepta cu suflul la gură și apoi ne întreba ce lucruri captivante am mai văzut. Tot ce făceam noi o interesa, puteam să vorbesc jumătate de oră la telefon cu dânsa, povestindu-i ce am

mai făcut la școală. Dar partea cea mai bună e că mereu am trăit aproape, în case vecine, de puteam să îi văd ferestrele de la mine de la balcon. Știam când bunica e acasă, pentru că lumina era aprinsă. Când eram mai mică, nu cred că a fost week-end să nu mă duc la dânsa. Mă trezeam sâmbăta și duminica târziu, iar din bucătărie se auzeau zgomote și mirosul de clătite venea până în dormitor. Bunica îmi puneă pe masă vreo trei feluri de dulceață tot de ea făcute și eu intram să mănânc, dar numai după ce mă încălțam în ciupici, pentru că „E rece podeaua!!”.

Dar partea mea preferată era totuși vara. Eu cu Sanda mergeam să stăm la vilă, unde bunica ne răsfața în toate felurile imaginabile și tot căuta activități interesante pentru noi. Jucam, ne plimbam pe lângă iaz, ne uitam cum face ea mâncare. Bunica ne tot dădea instrucțiuni și sfaturi, pentru că voia să ținem noi minte toate rețetele pe care ea le știa.

Și eram mulți care o împărțeam pe bunica, dar ea crea cumva o legătură specială cu fiecare. Cu mine personal, printre altele, erau sporturile. Ea a fost mereu foarte pasionată de sport și m-a învățat și pe mine cum să le urmăresc pe majoritatea. Țin minte cum îmi explica regulile în tenis și cum mă trezea la 5 dimineața ca să ne uităm la *snooker*. Când nu eram la bunica acasă, ea mă suna, câteodată la miez de noapte, pentru că știa că eu o să fiu trează privind, și schimbam impresii despre meciuri. Și știi că toată lumea se simțea specială în relația cu ea, pentru că așa era bunica, gata să facă orice ca să se simtă toți bine. A fost toată viața atât de grijulie, chiar și atunci când s-a îmbolnăvit. Ea când stătea în spital, eu dădeam examenele de Bacalaureat. Și ea

m-a sunat în fiecare dimineață, înainte de examen, ca să îmi ureze succes și după examen, ca să mă întrebe cum a fost. Sincer, de convorbirile acelea îmi aduc cel mai des aminte acum, când mă gândesc la ea. Și mă gândesc la ea în fiecare zi. Încă mă mai uit la fereastra ei de la mine de la balcon.

Nu credeam că e posibil să îți lipsească cineva atât de mult. Dar nici nu am pierdut vreodată pe cineva atât de apropiat și necesar mie. Și cred că dovada cea mai evidentă a caracterului extraordinar al bunicii e numărul impresionant de oameni care au fost și sunt îndurerați de lipsa ei. Ea ne-a marcat viețile, le-a făcut mai luminoase, mai corecte, mai demne. Fetița aceea care se temea de muște ne-a atins și ne-a transformat în oameni mai buni, mai cu CONȘTIINȚĂ. Știu că ea nu a fost întotdeauna bună, ea a fost cu mult mai mult.

Vitalie Priscu își amintește cu nostalgie de unele dintre cele mai productive lecții de pe parcursul anilor de studii, și anume cele petrecute alături de dna Nadejda Ciobanu. Dumnealui o numește: „Un exemplu, un etalon, un specialist...”

Doamna Nadejda Ciobanu...Un nume sonor în farmacia autohtonă. Pentru sute și mii de farmaciști numele Nadejda Ciobanu se asociază cu așa calități cum ar fi: onestitate, profesionalism, omenie, cumsecădenie, respect, ascensiune, perseverență, perfecțiune, etc...acest șir ar putea continua la nesfârșit.

Îmi amintesc primele ore petrecute cu doamna profesoară încă în primul an de facultate. De atunci și până la ultima mea întâlnire cu doamna Nadejda Ciobanu, nu am încetat să o admir pentru dragostea ei enormă față

de profesie, de studenți, colegi, familie. Știa să evidențieze frumosul în orice și să-l împartă cu ceilalți din jurul său. Avea o atracție față de tot ce este frumos și încerca să cultive aceasta și studenților săi. Avea o manieră a sa de a preda disciplinele farmaceutice pe care le prezenta într-un mod deosebit, captivându-l pe orice student cu tematica sa. Implica în studiile științifice studenții chiar din primul an de facultate. Printre aceștia mă pot număra și eu. În toți anii de facultate am efectuat diverse studii și rapoarte sub conducerea distinsei doamne. Și teza de licență a fost efectuată la fel sub conducerea dânzei. Am învățat foarte multe lucruri frumoase de la ea. Nu am simțit niciodată diferența de vârste. Venea mereu cu povețe și îmi vorbea cu atâta căldură despre foarte multe lucruri ce par simple la o primă vedere. Se mândrea mereu cu toți membrii familiei sale. Era o familistă de invidiat. De fapt, meseria sa și familia au fost cei doi piloni ai doamnei profesoare de care nu se separa nici pentru o clipă. Muncea mereu și întotdeauna a ținut să facă ceva nou, ceva deosebit. În permanent organiza conferințe, întruniri cu diverse tematici legate de istoria farmaciei, management farmaceutic, etc.

Nu a încercat niciodată să construiască noi standarde și idealuri. Nu s-a aruncat în creșteri ierarhice ale carierei. A muncit și a creat nespuse pentru a educa și crește generații de farmaciști. Dar pentru mine personal, doamna Nadejda Ciobanu a fost un exemplu, un etalon, un specialist. Era mereu plină de viață și se bucura de fiecare clipă a vieții pe care o trăia la superlativ. Avea mereu o capacitate enormă de a-l face pe omul cu care sta de vorbă să facă doar lucruri frumoase, să fie demn

de calificativul farmacist. A iubit nespus această profesie, pe care a cultivat-o într-un mod deosebit multor generații de farmaciști.

Adauji Stela, conferențiar, catedra Farmacie socială „Vasile Procopișin”, discipolă, prietenă, colegă și din nou prietenă!.., așa a fost și va rămâne și timpul va trece și iarăși își va aminti de Doamna Nadejda...

Doamna Nadejda – o doamnă cu adevărat frumoasă la chip și la suflet, o mamă desăvârșită și un mentor excelent, un Om, care a știut să trăiască cu pasiune, în tot ce a făcut. Nimic nu se compară cu viață trăită în fericire, alături de copii, ca îndrumător de vieți și destine. Multe s-au spus și mai sunt multe de spus, însă nu ajung cuvinte, căci tot ce-a făurit și cum a trăit a fost și rămâne a fi deosebit .

O plângem și o vom iubi neîncetat.

Va rămâne mereu în inimile noastre

ca o flacără vie,..

ca o călăuză,..

ca un exemplu de viață!..

Tamara Polișciuc, conferențiar, catedra Tehnologia medicamentelor se numără printre norocoșii care au avut marea șansă de a colabora cu dna Nadejda Ciobanu.

Om cu suflet luminos și neordinar de frumos....

Din tinerețe soarta mi-a dăruit fericirea s-o cunosc pe Nadejda Mihailovna - Om cu suflet neordinar de frumos. Mulți ani am activat într-un colectiv. Noi eram foarte prietenoși.

Nadejda Mihailovna a fost un minunat savant și pedagog-rezultat al capacităților ei și lucrului migălos în plan profesional.

Fiind o fire fină Nadejda Mihailovna iubea tot ce este frumos-era încântată de poeziile lui Mihai Eminescu și Marina Țvetaeva, admira pictura lui Leonardo da Vinci și Rafael și cel mai important – întotdeauna se împărtășea cu impresiile sale.

Măreață în frumusețe și în același timp neobișnuit de modestă, gingașă și sensibilă.

Om cu suflet luminos-așa a fost Nadejda Mihailovna.

Colega și prietena doamnei Nadejda Ciobanu, Dna Valentina Pleșca menționează cu lacrimi în ochi și zâmbet pe față despre blânda și scumpa ei însoțitoare pe tărâmul profesional - Nadejda Ciobanu, pe care o asociază cu „Un Luceafăr, o lumină, o dalbă stea cu numele Nadejda...”

Nu pot vorbi la timpul trecut. O simt mereu alături, îi simt bucuria pe care o simțeam de fiecare dată când ne întâlneam, ori comunicam prin telefon.

O cunosc de o viață, așa pot să spun, fiindcă chiar din primul an de facultate și până în prezent s-a păstrat firul acelei prietenii sincere, curate, fără pic de obligațiuni și îndatoriri. În timpul anilor de studenție am împărțit „bucățița de pâine” și patul pe care dormeam împreună, că așa era primit pe atunci – se dădea cămin peste un an. Ba chiar și fetele noastre sunt născute cu diferența de 2 zile, temă de haz pentru colegi. Și la serviciu, după absolvirea facultății, am fost trimise la farmacia centrală din Sîngerei. Pe urmă însă drumurile s-au luat fiecare direcția lor,

dar firul prieteniei noastre a mers mai departe. Când aveam o bucurie, ori apăreau probleme personale sau de serviciu întotdeauna aveam cui le împărtăși, știind că voi fi ascultată, înțeleasă, îndrumată. La sfârșitul discuției aveam chiar o vorbă

„Totul va fi bine” .

Pe la sfârșitul lunii mai 2013 cu o voce mai domoală mi-a spus că se simte cam rău. La replica mea ca de obicei „Totul va fi bine”, după o pauză mi-a răspuns „Dacă spui tu.....”. La 18.06.2013 am felicitat-o cu Ziua Lucrătorului Medical și a Farmacistului, mi-a răspuns mai vesel, dar n-a fost să fie...

Ea s-a ridicat în ceruri, colo, la îngerii, pentru a ne veghea, a ne călăuzi cu aceiași căldură, bunătate, dragoste, precum o făcea pe parcursul întregii vieți.

Olga Stahi, farmacistă, spune că a văzut în dna Nadejda Ciobanu un aspect deosebit al curajului feminin, ceea ce a ajutat-o personal să privească diferit unele lucruri. Iată de ce ea o numește **“Doamna Nadejda Ciobanu sau altă definiție a curajului”**

Întotdeauna, de când mă țin minte m-a preocupat ideea cum ar trebui să fie o femeie curajoasă. Și în gândul meu, precum în atelierul unui artist, care își creează lucrarea ideală, îmi cream cu minuțiozitate propriul concept al curajului feminin. Doamna Nadejda Ciobanu, îngăduindu-mi să o cunosc mai îndeaproape, m-a ajutat să descopăr absolut alt aspect al curajului feminin. Nu cel de a ridica baricade, zdrobind de pe ele șabloanele sociale, dar cel de a rezista în cadrul lor, călindu-se zilnic prin muncă și preschimbându-le din interior, cu răbdarea,

înțelepciunea și sensibilitatea proprie doar ei. Curaj asemeni unui test de rezistență, pe care susținându-l, faci un salt calitativ, pe propria scară a conștiinței și a valorilor umane.

Era o fire foarte senină, cu o căldură sufletească nativă, naturală. Avea o calitate deosebită: privirea ochilor săi albaștri surâdea continuu, indiferent de dispoziție. Chiar și când era supărată, supărarea sa era un fel de amestec dintre asprime și blândețe, acompaniată de acel surâs al privirii. Era un izvor de bunătate. Fiind un suflet frumos, găsea frumosul în orice putea să se minuneze la nesfârșit de frumusețea naturii, se topea în ea.

Însă iubea cu desăvârșire și se sacrifica iubind două repere esențiale din viața sa, între care a oscilat mereu, stăruindu-se să le mențină într-un echilibru armonios: familia și serviciul (facultatea). Aborda aceste două aspecte ale vieții sale cu un aliaj dintre datorie și plăcere rar întâlnit. În discuțiile noastre, pe care eu, personal le întrețineam cu mare drag, îmi vorbea cu egală intensitate și căldură cât despre membrii familiei sale atât despre colegii săi de catedră. Sunt absolut sigură că și la catedră, și acasă a fost mereu un generator de bunăvoință, dragoste și grija.

Niciodată nu am auzit-o să se plângă de greutate sau mai mult: de probleme de sănătate. Fiind o femeie frumoasă de la natură, mi-o imaginam că și la vârsta senilității timpurii și-ar fi păstrat trăsăturile frumoase, încadrate într-o eleganță neexagerată, ce o personaliza.

În cadrul activității sale didactice fiind și moderatoarea cursului de Istoria farmaciei, a efectuat ample studii referitoare la originea și evoluția profesiei de farmacist

În țara noastră, cercetări privind amplasarea și activitatea farmaciilor din Moldova timp de câteva secole, studii comparative privind documentația ce reglementa activitatea farmaceutică în anumite perioade istorice, dezvoltarea învățământului farmaceutic autohton și a cadrelor didactice din interiorul acestuia. Mesajul cristalizat din această imensă muncă este că esența continuității unei profesii se afla în propagarea tradițiilor din interiorul ei. Tinerile generații de farmaciști, indiscutabil, au nevoie de abilități profesionale, dar de rând cu ele ar fi bine să cunoască munca și autoritatea înaintașilor precedenți din ramură, creată timp de decenii și secole. Acest lucru i-ar ajuta la crearea conceptului conștiinței farmaceutice, necesar în activitatea zilnică dar și în momente cruciale și ar întări coloana vertebrală a sistemului în care activăm. Cunoscând că ai în spate o istorie a profesiei constituită din generații, ce prin munca lor au contribuit mereu la alinarea suferințelor bolnavilor (acesta a fost scopul nostru din totdeauna), involuntar ești încurajat să faci același lucru.

Aceasta îmi spunea în repetate rânduri profesoara Nadejda Ciobanu, o spunea nu doar mie, dar tuturor studenților săi, fapt pentru care îi vom rămâne mereu recunoscători.

Despre dna Nadejda Ciobanu se știe nu doar în Republica Moldova, ci în întreg spațiul românesc, întrucât dumneaei a activat și a colaborat fructuos cu instituții științifice și cu oameni de știință și din România.

Colaborare și prietenie în domeniul istoriei farmaciei, în deosebi cu Doamnele Ana Carata și Constanța Rizescu.

Pentru noi, precum și pentru Nadejda, (după propria mărturisire), erau o mare bucurie întâlnirile noastre în diferite orașe (București, Chișinău, Iași Pitești, Tg. Mureș etc.).

Înzestrată de la natură cu valori morale, intelectuale și fizice deosebite, Conf. Dr. Farm. Nadejda Ciobanu a fost pentru societatea noastră și pentru noi, cei care am cunoscut-o personal, o prezență demnă de a fi un model pentru toți. Totdeauna, am avut impresia că noi, la București, nu ne-am ridicat la înălțimea valorilor de care a dat dovadă D-na Conferențiar. Îi simțeam lipsa când, din motive obiective, nu era prezentă.

O descriere de suflet, mai sentimentală, a prieteniei cu Nadejda Ciobanu (Nadiușa cum o apela) ne spune în continuare, Dr. Chim. Constanța Rizescu.

În memoria mea: Era 21 Iunie, Solstițiul de vară 2013.

Nu! Nu pot să cred! Dar . . . natura este implacabilă! Nu înțeleg de ce? Oare de ce a hotărât Creatorul așa?

Încerc să-mi adun gândurile. După 1990, o prezență optimistă, o colegă de dincolo de Prut, ne este alături la Reuniuni, Congrese, Colocvii, Simpozioane și alte manifestări științifice cu participare internațională, în diferite colțuri ale României. Avem impresia că totdeauna am fost împreună.

Un glas dulce, ușoare mlădieri ale vocii, ne prezintă lucrări documentate, cu date și precizări necunoscute

nouă, cei de dincoace de Prut. Ne vedeam des și am ajuns și eu la Chișinău, de câteva ori.

Întâmplător sau nu, la unele manifestări științifice, am prezentat viața unor foști colegi de muncă, născuți în Basarabia, dar care au ajuns în România la vârsta de 13-18 ani, au studiat alături de noi și au contribuit la realizarea și promovarea unor medicamente românești.

Cu ochi strălucitori, fața zâmbitoare, Nadiușa (Nadejda, căci despre D-sa este vorba), dorește să știe orice amănunte despre frații basarabeni, care au trăit și au muncit în România. Răspund solicitării colegei Nadejda, cu privire la viața și activitatea celor 15-18 cercetători basarabeni cu care am lucrat în România.

Am cunoscut familia D-nei Conf. Nadejda Ciobanu, o familie unită, iubitoare, din care trei membri lucrează în domeniul farmaceutic: fiica – farmacistă, moștenește sensibilitatea mamei; un fiu farmacist, „șoferul nostru special” când suntem la Chișinău; băieții Nadejdei îmi amintesc de „Frații Jderi” descriși de Mihail Sadoveanu.

La Facultatea de Farmacie din Chișinău, în Biroul Nadiușei, o serie de fotografii ne relevă viața de familie a acestei minunate colege, care se bucura de prezența nepoților, copiilor, soțului – un intelectual care o iubea și o înțelegea întotdeauna.

Mie personal și cei ce au cunoscut-o în cadrul întâlnirilor la SRIF, ne este greu să credem ca ea nu va mai veni la următoarea Reuniune. O revăd și parcă o aștept să vină! Când raționez că a trecut în lumea umbrelor, simt un gol imens în suflet, ca atunci când pierzi pe cineva foarte drag”.

“Ferice de cei care au cunoscut-o...”, spune farmacistul, Vasile Marin din România, care a avut ocazia să culeagă idei de valoare ale dnei Nadejda Ciobanu.

Abia după ce unii oameni dispar în eternitate, începi treptat să-ți dai seama cât de mult îți lipsesc.

Sunt într-o asemenea situație.

Doamna conferențiar universitar Nadejda Ciobanu a fost pentru mine un om neobișnuit într-o lume obișnuită.

Nu-mi amintesc cu exactitate anul în care ne-am cunoscut, cred că sunt de atunci mai mult de 10 ani, dar cu siguranță era o manifestare științifică, undeva în România, dedicată profesiei de farmacist.

De-a lungul acestor ani am avut șansa sa o întâlnesc la Congresele Naționale de Farmacie sau la simpozioanele Societății Române de Istoria Farmaciei și de fiecare dată am fost impresionat de personalitatea Domniei sale.

Un om neobișnuit, sau mai bine spus un om rar, prin calitățile sale umane și profesionale.

Îmi voi aminti mereu de discreția, delicatețea și modestia acestei distinse colege precum și de inteligența, forța și tenacitatea cu care muncea pentru creșterea prestigiului profesiei de farmacist, lucruri rare într-o lume obișnuită.

Ferice de cei care au cunoscut-o !

Rodica Cebotari (Ivasișin), farmacistă, spune că dna Nadejda Ciobanu este o valoare adevărată în sistemul nostru de învățământ. Doamna Nadejda - un înger călăuzitor...

Ce-ar fi fosta dacă, destinul era mai cruțător și n-ar fi luat-o atât de devreme de printre noi?! Am fi reușit s-o

scăldăm în cuvinte de apreciere, pe care le-a meritat deplin! Poate mai prindeam din slova ei plină de diplomație și profesionalism.

Doar cei care n-au cunoscut-o pe Doamna Nadejda Ciobanu, nu ar putea conștientiza ce valoare inestimabilă a pierdut sistemul de învățământ din țara noastră.

Ea făcea parte din pleiada de dascăli și farmaciști, pentru care jurământul lui Hipocrat era ceva sacru și a transmis această torță de puritate și discipolilor săi. A fost mereu implicată, dedicată, era un lider înnăscut care-și cunoștea menirea, și care a slujit cauzei sale nobile până la sfârșit. Numele ei notoriu, n-a rămas în anonimat! Este o pierdere foarte mare, atât pentru rude, prieteni, studenți, colegi de breaslă, cât și pentru întreaga noastră societate. La fel îi vor simți lipsa și colegii din România, căci ea a fost prima, care a scos de sub anonimat istoria farmaciei din Republica Moldova. Se spune că „un popor care nu-și cunoaște istoria, e sortit s-o trăiască din nou”.

Eu am avut fericita ocazie, de a o cunoaște nu doar ca profesor, dar și ca personalitate, și vreau să vă spun, că la Ea, profesia de Om, prevala întotdeauna... Era atât de gingașă, plină de tandrețe și înțelepciune, sinceră și adevărată, cu o inimă mare, care-i cuprindea pe toți! Uneori, prea dedicată, că nu-i rămânea timp, pentru ea personal... Câteodată mă întreb: Dacă ar fi fost în viață, știind prin ce provocări a avut să treacă, oare ce sfat ne-ar da?

Probabil că ar zice:

„Să petrecem mai mult timp de calitate cu cei dragi;

Să apreciem mai mult, decât să criticăm;

Să zâmbim mai des, să iubim mai intens!

Sănătatea înseamnă Totul, dar Tot, fără sănătate, înseamnă Nimic!"

Scumpa noastră, veți rămâne nemuritoare în inimile noastre, precum e versul lui Eminescu! D-na Nadejda, ați fost un Înger călăuzitor pentru cei dragi, iar noi, ne vom ruga la Ceruri să fiți ocrotită acolo, Sus...

Despre nenumăratele povețe și înțeleptele gânduri ale dnei Nadejda Ciobanu, a relatat cu drag și dor, Rodica Solonari, șef secție Forme magistrale", Farmacia Universitară "Vasile Procopișin.

Cineva spunea că „înțelepciunea nu se acumulează cu trecerea timpului, ci cu trecerea noastră”.

Asemeni unei păsări libere sufletul se înalță spre cer, iar umbra rămâne în urmă. Astăzi, printre noi, umbra doamnei Nadejda Ciobanu este una luminoasă, plină de suflet, de dragostea de viață. De la ea trebuie să cerem această înțelepciune care se ascunde în memorii.

Să ne aducem aminte și să învățăm arta de a fi pedagogi desăvârșiți, așa cum era doamna Ciobanu. Să deprindem a fi răbdători și dornici de a transmite tezaurul cunoștințelor mai departe, pentru a fi stimați și îndrăgiți de studenți.

Să deprindem colegialitatea prin atenție și respect așa cum ne-a demonstrat întotdeauna dna Nadejda. Să ne dăm mâna și să ne ajutăm unii pe alții pentru a continua acea armonie pe care a sădit-o în mijlocul nostru dna Ciobanu.

Și cât de înalte ar fi culmile pe care le cucerim, cât de sus ne-ar înălța aripile noastre, să nu uităm să păstrăm

simplitatea. Căci anume ea este cea care demonstrează omenia și bunătatea unui om.

Așa a fost dna Nadejda: pedagog înnăscut, profesor desăvârșit, coleg mereu atent și cu idei inovatoare, dar cel mai important – un om de omenie și cu o simplitate înălțătoare.

Să învățăm de la ea, să învățăm de la memoria imaginii sale care ne arde în suflet ca o lumânare blândă.

Astăzi, trebuie să învingem tristețea prin înțelepciune, prin amintire, prin bunătate. Căci numai așa vom menține aprinsă această lumânare.

Doamnă Nadejda, vă mulțumim! Vă mulțumim pentru tot ce ne-ați învățat, pentru exemplul unui om deosebit, pentru că ne-ați oferit oportunitatea de a vă cunoaște. Recunoștința noastră va fi memoria, pe care o vom păstra vie mereu în inimile și sufletele noastre.

Cu atâtea calități dar și cu o exigență sănătoasă, era imposibil ca dna Nadejda Ciobanu să nu fie menționată în vorbe frumoase și de foștii studenți ai D-nei Nadejda Ciobanu.

“Ceva poți obține cu severitatea, mult poți obține cu dragostea, dar cel mai mult – cu profesionalism și corectitudine, indiferent de persoană”

(I. Goethe).

Natalia Hibuha cu multă dragoste î-și amintește.

Nadejda Mihailovna a fost nu numai un impecabil profesionist, dar și un profesor care își adora foarte mult obiectul.

Doar ca să fii un bun dascăl, trebuie să fii un om foar-

te puternic. Trebuie să-ți antrenezi răbdarea, voința, înțelepciunea. Deoarece cu noi, studenții, uneori este atât de greu...

Anume așa în amintirea mea a rămas Nadejda Mihailovna, Omul, care a adus flacăra cunoștințelor, bucuria noilor descoperiri.

Ea umplea cunoștințele noastre cu lumina sa și putea cu entuziasm, încântare să povestească despre obiect, însoțind povestirea cu materiale neobișnuite, cu propriile observări.

Dumneaei se interesa de multe lucruri, a călătorit în multe țări, iubea literatura, pictura, muzica, teatrul . . . istoriile ei te captivau, te duceau departe de pereții laboratorului studentesc.

Când noi, studenții întregului torent, ne pregăteam către conferința istorică, consacrată Zilei de memorie a lui Vasile Procopișin, Nadejda Mihailovna ne conducea, susținea și încuraja, nu ne permitea să ne cadă spiritul, măcar că se simțea rău, dar necătând la aceasta, anume Dumneaei ne insufla credință în puterile noastre.

La 30 mai 2013 conferința, minunat organizată, a avut loc excelent. Despre multe noi am discutat, foarte multe am aflat. Dar numai acum înțelegem cu ce dăruire și sacrificiu a fost umplută această conferință.

Nadejda Mihailovna, simțindu-se rău, înfruntând durerile, trecând peste suferințele sale, a făcut tot posibilul și imposibilul, să ducă lucrul până la sfârșit la cel mai înalt nivel, așa cum făcea ea mereu.

Este nespus de greu să te gândești, să înțelegi că acest Om nu mai este cu noi, că nu mai poți să te saluți cu Nadejda Mihailovna, să întri în cabinet, să discuți cu

Dumneaei, să admiri fotografiile familiei ei dragi.

Nadejda Mihailovna a lăsat o urmă nemuritoare în sufletele noastre... anume despre Dumneaei se poate spune „Aliis inserviendo ipse consumor”- „Luminând altora, ard singur”

Fie ca sensul muncii Doamnei Nadejda să aibă continuare în memoria, gândurile și inimile discipolilor, care vor schimba lumea, făcând-o mai bună, mai luminoasă, așa cum îi reușea dumneaei.

Svetlana Șcetinina, farmacistă,
colegă de catedră

Nadejda CIOBANU
sau
**despre vocația și sufletul unei cariere
profesionale**

Printre savanții care au trudit ambianța imediată a celebrului Vasile Procopișin fiind antrenați în studiul organizației farmaceutice a fost doamna Nadejda Ciobanu preocupată în deosebi de merceologie, management și istoria farmaciei. Figură pitorească în mediul universitar, date fiind aptitudinile și disponibilitățile sale actuale și de natură artistică, doctor în științe farmaceutice, conferențiarul universitar Nadejda Ciobanu rămâne în contextul evoluției științei noastre farmaceutice un nume memorabil.

Faptul că Nadejda Ciobanu e coborâtoare dintr-o familie de harnici gospodari din satul Sîngerei-Vechi, raionul Sîngerei, sat vechi pe moșie boierească cu oameni onești și harnici, care au știut dintotdeauna prețul pâinii, dar și puterea luminii de carte, o zonă pitorească, fascinată cu multă verdeață, situată în nordul Moldovei, unde privirea nu se

mai satură să admire spectru din diversitatea enormă a faunei și florei acestei zone. Dragostea de farmacie și-a găsit o bună înțelegere în casa părintească, de unde fără îndoială a marcat și a determinat alegerea facultății de Farmacie a Institutului de Stat de Medicină din Chișinău, pe care o absolveste în 1970, după care au urmat mai apoi preocupările științifice de o viață. După absolvire activează ca farmacist analist în farmacia raională din Sângerei, iar în 1972 prin ordinul rectorului este solicitată la catedra Farmacie, unde își promovează activitatea de la laborant superior pînă la conferențiar universitar. În 1990 sub îndrumarea profesorului Vasile Procopișin susține teza de doctor în farmacie cu subiectul: „Оптимизация использования сульфаниламидных лекарственных средств” la Institutul de Medicină din Lvov (Ucraina). Activând din 1972 ca asistent la catedra de Organizare a farmaciei reușește să devină coautor a 3 manuale și 3 culegeri de acte normative. Pe parcursul activității conduce cursurile „Merceologie medicală și farmaceutică”, „Managementul farmaceutic”, „Istoria farmaciei”.

Primul lucru , pe care îl vom afla din mărturisirile și paginile scrise despre profesoara Nadejda Ciobanu de către colegii săi, care îi cunosc mai bine munca de profesorat, preocupările și manifestările ei științifice este, că domnia sa trebuie considerată pe bună dreptate un om al cărții: „Cărțile i-au fost izvorul de inspirație de cultură și de cunoștințe. Cartea i-a fost prietenul și îndrumătorul ei în viață. Din cărți a aflat istoria neamului său. Cărțile i-au luminat calea vieții, au făcut-o să înțeleagă mai bine sensul ei. Cărțile i-au inspirat pasiunea de a se ocupa cu știința , de a studia acest fenomen cosmic enigmatic - viața...”.

A fi om al cărții în zilele noastre este un lucru rar și dificil și cu atât mai mult trebuie de prețuit și propagat printre cohortele de tineri de multe ori rătăciți și ostili cărții, științei de carte, istoriei științei, fără de care nu există cunoaștere a vieții, a complicatelor ei procese de evoluție. Conștientă de importanța cărții în viața omului, având perspicacitatea și îndrăzneala, bagajul de cunoștințe și idei necesare unei veritabile profesoare universitare nu a întârziat să ne lase și să ne semneze cu numele său peste 70 de lucrări didactice în limba română mult solicitate de către tinerii săi discipoli dar și învățăcei, dar și apreciate de opinia științifică de la Chișinău și din alte părți.

Toate publicațiile sale, cărți cu caracter științific și materiale didactice denotă caracterul sigur și inovator al preocupărilor savantului Nadejda Ciobanu.

D-na Nadejda este printre inițiatorii primelor întruniri cu savanții de peste Prut în domeniul farmaciei. Ca să ilustreze cursul de Istorie a farmaciei, aici prin strădaniile cercetătoarei se încep colaborările cu catedrele de profil de peste Prut. Astfel primele relații se înfiripă cu facultatea de Farmacie „Gr.T.Popa” din Iași. În 1990 dumneaei organizează prima echipă de studenți de la Chișinău, care pleacă la Iași, ca mai apoi, în 1991 facultatea noastră să devină o gazdă a unui grup de studenți de la Iași.

În acest context merită să fie menționate inițiativa ei de organizare a unor expediții studențești de cercetare în universitățile românești în perioada anilor de după 1991. Expedițiile în cauză, adevărate lecții de instruire pedagogică a tinerilor învățăcei au trezit atenția și curiozitatea universităților de peste hotare, fiind apreciate. Afirmația și opinia savanților străini pornește de la o realitate, care inspiră multă încredere.

Farmacia a fost preocuparea ei de o viață, la care ar trebui să adăugăm, că Nadejda Ciobanu a fost un didacticist cu vocație de pedagog în suflet, iar istoria farmaciei este pentru ea o subtilă artă, care îți oferă în permanență șansa de a descoperi și a înnobila lumea înconjurătoare pentru cunoașterea necunoscutului, comunicarea intransmisibilului, evitarea inevitabilului, surprinderea invizibilului, realizarea imposibilului.

În dorința de a face o selecție și o apreciere cât mai obiectivă a cunoștințelor tinerilor învățăcei am descoperit în manifestările și atitudinile Nadejdei Ciobanu multă modestie, mărinimie, sobrietate, amplă experiență pedagogică, toate acestea însoțite de multă obiectivitate necesară ca aerul în asemenea cazuri.

D-na Nadejda Ciobanu întruna purtată de romantismul izvorât din fireasca-i sensibilitate a abordat diverse subiecte eclipsate însă de noianul de evenimente din domeniul istoriei farmaciei din Moldova cu o largă gamă de lucrări pentru care manifesta o deosebită predilecție și la studiul cărora antrena mereu noi studenți. O asemenea orientare a materialului poartă și un mesaj etic adresat specialiștilor în farmacia de azi și de mâine, obligat să păstreze în preocupările lor nealterată calitatea mediului ambiant, să tindă spre instaurarea și reinstaurarea armoniei în homeostaza universală.

Pentru Nadejda Ciobanu istoria farmaciei a fost și este o deosebită formă de umanism, deoarece cum le afirmă ea, operele creative ale farmaciștilor prezintă modalități de a cunoaște istoria, neamul, Omul, în ansamblu modalități de a ne apropia sau de a ne distanța de universul gândirii și trăirii. De aici crezul doamnei Nadejda Ciobanu pentru o anumită formă de viață, pentru un anumit mod de existen-

ță transfigurat estetic. Fără îndoială dincolo de aceste opțiuni, rămâne de domeniul idealului absolut obiectivitatea spre care profesorul universitar își orientează studenții, masteranzii, doctoranzii și farmaciștii din țară. Orice istorie, ne spunea dumneaei ne materializează o opțiune, pentru că la rândul ei nu concentrează altceva decât simțul valoric și spiritual de selecție al unui Om. Aceasta au desprins studenții cei, care sorbeau din prelegerile ei, din conceptul istoriografic al altor profesori de istorie a farmaciei. Nu văd un alt merit mai deosebit al unui profesor universitar decât de a face din aceste relicve, care sunt operele farmaciștilor noștri, care au prezentat talentul creativ în pagini tipărite, validate în timp. Scopul superior al dnei Nadejda Ciobanu, a fost acel de a repune în circulație într-o ipostază nouă, poate mai deosebite adevărate Opere creatoare și veți creative demult apuse. Studenții de la Farmacie sunt îndemnați de a repune în circulație pe un alt plan pe Marii Farmaciști superiori în deplinătatea capacităților intelectuale așa cum i-au permanentizat în fața umanității operele lor.

Vorbindu-ne despre Marii Creatori - acei mari creatori prin care o comunitate deosebită se rostește, creația lor configurează și azi spații sufletești și morale în care ființa farmaceutică se găsește prosperă.

D-na Nadejda Ciobanu a îmbrățișat diverse domenii, fiind o farmacistă modernă, conferențiar universitar, gânditor de forță, cronicar al vieții farmaceutice, reconstituind cu migală istoria evoluției farmaciei.

Și dacă e vorba de vocație și pasiuni, apoi înzestrările și preocupările d-nei conferențiar se axau pe animarea întregii activități artistice de la facultate. Fără a renunța o clipă la toate acestea a ținut totuși să se impună ca un spe-

cialist în domeniul farmaciei, stăpânind materialul câștigându-și autoritate prin discursuri civilizate și bine informate ce fărmeca și aduna în prejma ei decenii în șir tinerele studios în țară și peste hotarele ei. De exemplu la Congresul Național de Farmacie din România cu participare internațională care a avut loc în septembrie 2014, la Iași, în cadrul secțiunii „Profesia de farmacist” doamna profesor Rodica Cuciureanu, doamna profesor Elena Butnaru de la UMF „Gr.T.Popa” din Iași și doamna profesor Ana Carata de la UMF „Carol Davila” din București prin intermediul discuțiilor comunicărilor și-au amintit cu ...emoții despre întâlnirile cu doamna conferențiar Nadejda Ciobanu, cit de receptivă era, săritoare la nevoie atunci când o cerea situația. Avea o deosebită predilecție pentru discuțiile în contradictoriu la diferite teme fără a ține cont de cursul vertiginos al timpului. Într-un cuvânt au pătruns pline de emoție și întristare în „lumea neuitării” cea ce a fost Nadejda Ciobanu, omul de omenie și omul de cultură. Precum că s-ar fi convenit să sărbătorim având-o alături, așteptând-o să intre în sala congresului sau altundeva, cu pasul său domol împovărat de înțelepciune și bunătate, însoțit de zâmbetul său șăgalnic dintotdeauna, adresându-ni-se potopită de emoția atenției noastre cuvioase, cu îndrăgita ei formulă „dragi colegi...” și ar fi urmat posibil, discursul său străfulgerat de gând și bogăție spirituală.

Buna noastră profesoară și colegă Nadejda Ciobanu când a trecut în lumea umbrelor a produs o durere în grupul multilor prieteni, care îi avea și a tuturor celor, care i-a admirat talentul de om între oameni, hărnicia, bunăcuviința și nu în ultimul rând inegalabila sa modestie. Era sinceră și apropiată de toți și ceea ce este un lucru mai rar întâlnit dădea exemplu personal prin felul său de a munci.

A dorit și a știut să prețuiască valorile omenești. Se simțea fericită în măsura pe care îi făcea fericiți pe alții. Îi ocrotea pe cei din jur uitând, că însăși are nevoie de ocrotire. Întreaga sa viață și-a păstrat nealterat optimismul sufletului luminos. Înzestrată cu inteligență și talent în arta cuvântului numai prin salutul cu zâmbetul își dăruia dispoziție, împrăștiată cugetul, ne bucura sufletul, ne împrumuta și nouă puritate și energie, iar dincolo de privirea ei binevoitoare își făceau loc grijile permanente de mamă, soție, soră și pentru cei apropiați.

Plecarea doamnei Nadejda a fost pentru noi o lecție dură. Atât cât suntem aici trebuie să ne grăbim, să ne bucurăm unul de altul, și să fim convinși, că avem nevoie unul de altul, încurajându-ne reciproc, și având ferma convingere, că la nevoie nu suntem singuri. Trecerea în eternitate a doamnei Nadejda Ciobanu ca și a altor colegi ne demonstrează, că a sporit răceala și pustiul din jurul nostru de care nu ducem lipsă.

Marea fericire pe care ne-a lăsat-o Dumnezeu e că oricând putem trage valul Timpului într-o parte, lăsând astfel, să se întrevadă acele scumpe imagini implantate de canavaa memoriei.

Cea ce am putea să-i spunem acum, în primul rând e:
Cât de mult ne lipsești, doamnă conferențiar, cât de mult te așteptăm după iunie 2013!

Tamara Cotelea,
conferențiar universitar

Boris ȚURCAN (1934-1997)

S-a născut la 7 iulie 1934 în satul Octombrie (Oc-teabriscoe), raionul Fălești, (astăzi - sat situat în comuna Țambula din raionul Sînge-rei), într-o familie de țărani. În anul 1941 a început studiile în clasa întâi a școlii începătoare din satul natal. După absolvirea școlii, în anul 1945, a plecat să învețe în clasa a 5-a la

școala medie moldovenească din s. Glodeni, r. Rîșcani. Absolvind 10 clase, în anul 1952 și dorind să-și urmeze studiile mai departe, a fost admis la facultatea de Fizică și Matematică a Institutului Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău. Studentul Boris Țurcan, în afară de faptul că a manifestat sârguință și sete de cunoștințe noi, s-a poziționat ca un bun viitor pedagog și cercetător.

După absolvirea facultății în iulie 1956, a fost înrolat în rândurile Armatei Sovietice. În timpul serviciului militar tânărul pedagog și ostaș a absolvit Școala de Mecanici pentru Aviație, lucrând în funcție de mecanic superior la deservirea avioanelor în orașul Cernăuți, Ucraina. Tot în această perioadă învață prin corespondență la Școala de Ofițeri, secția de tehnicieni pentru aviație. Absolvind-o

cu succes, în anul 1959, a primit titlul de locotenent-tehnician pentru exploatarea avioanelor. În mai, 1959 a fost eliberat în rezervă.

După eliberarea din Armată, începând cu 1 septembrie 1959 este încadrat în funcția de învățător de fizică și matematică la școala din Balatina, r-nul Fălești, un sat străvechi (atestat 19.06.1429) așezat în Valea Prutului. În anul 1961 a devenit șef de studii pentru clasele a V-a – a XI-a ale acestei școli. În referința din 1964 semnată de directorul școlii din Balatina, Dl. V. Danilov se menționează: „Pedagogul și șeful de studii Boris Țurcan manifestă în permanență atitudine responsabilă, receptivă și binevoitoare față de activitățile desfășurate, acordând o atenție deosebită procesului de educație a fiecărui elev și a întregului colectiv de elevi și pedagogi, oferă elevilor cunoștințe profunde și durabile la disciplinele pe care le predă”. Însă scopul profesional al pedagogului era orientat spre o creștere ascendentă în permanență.

Astfel, începând cu luna august, 1964 tânărul pedagog se încadrează în funcția de asistent la catedra de fizică din cadrul Institutului de Stat de Medicină din Chișinău. Conducerea catedrei de atunci îi încredințează cursul și lucrările practice la Matematica Superioară pentru studenții facultății Farmacie. Paralel cu realizarea sarcinii pedagogice, în anii 1965-1966, asistentul universitar B. Țurcan susține examenele pentru „minimul de candidat” (doctorat), frecventând totodată seminarul „Cuazigrupe” ținut de cunoscutul doctor habilitat în științe fizico-matematice V. D. Belousov.

Aici e locul unei paranteze pe care țin să o fac în calitate de autor al acestor rânduri. Tocmai în 1966, fiind

student al anului întâi la facultatea de farmacie, am avut fericita ocazie să-l am ca profesor de matematică superioară pe Dl Boris Turcan. Pasiunea pe care o aveam față de științele precise a fost îmbogățită cu mare iscusință de profesorul meu, astfel încât dragostea față de matematică nu m-a părăsit niciodată. Mai târziu am avut și o publicație comună cu Dl. profesor – „Metodele statistice de control a calității producției”, tipărită în Materialele celui de-al III-lea Congres Național de Farmacie din Republica Moldova (1993).

La 12 ianuarie 1967, șeful catedrei de fizică A. Putilin înaintea rectorului ISMC academicianului, profesorului universitar V. Anestiadi un demers cu rugămintea de a-l transfera pe asistentul B. Țurcan în funcția de lector superior, fiind acceptat în această funcție începând cu luna martie a aceluiași an.

Pentru activitate prodigioasă și rezultate semnificative obținute în muncă, în a.1970 a fost decorat cu medalia „Pentru vitejie în muncă”.

De rând cu sarcina pedagogică lectorul superior Țurcan intensifică cercetarea științifică, astfel încât reușește să susțină doctoratul la tema “CI-cuazigrupe cu distributant deplin” și la 27 decembrie 1972, i se conferă gradul științific de candidat (actualmente – doctor) în științe fizico-matematice. La 5 septembrie 1979 i se acordă titlul științific de docent (actualmente – conferențiar universitar), continuând activitatea în cadrul catedrei de fizică. În decursul anilor de muncă în calitate de pedagog, a publicat o serie de lucrări în domeniul matematicii superioare la tema ce ține de cuazigrupe: „ cuazigrupe-CI cu distributant’” (1969), „Cuazigrupe reversibil-încrucișate”(1969),

„CF – cuazigrupe”(1970), „Lupe – CM” (1971), „Cuazigrupe – CI cu distributant deplin” (1973), „Autotopiile lupelor-CI”(1975), „Despre caracteristicile lupelor comutative Mu-fang” (1979) și altele.

Încadrându-se activ în procesul didactic la Facultatea Farmacie, tânărul savant își stabilește încă o direcție de cercetare orientată spre fortificarea procesului de instruire la facultate. Astfel, apar lucrările “Aplicarea analizei logice în diagnostica medicală” (1982) „Modelul simplu de creștere a ciupercilor de penicilină” (1984), „Despre raționalitatea cursului de statistică medicală pentru studenții-farmaciiști” (1992) și altele. În această perioadă emite 4 elaborări metodice expuse pe 383 pagini pentru studenții-farmaciiști la diverse teme ale matematicii superioare.

Ținând cont de faptul că matematica superioară se preda doar studenților-farmaciiști, începând cu anul universitar 1991-1992 conferențiarul Boris Țurcan este transferat la catedra de profil farmaceutic „Organizarea și economia farmaceutică” (actualmente – catedra Farmacie Socială „Vasile Procopișin”). De rând cu instruirea studenților, Domnia sa elaborează și ține un curs special în domeniul prelucrării statistice a datelor experimentale pentru colaboratorii catedrelor de profil farmaceutic.

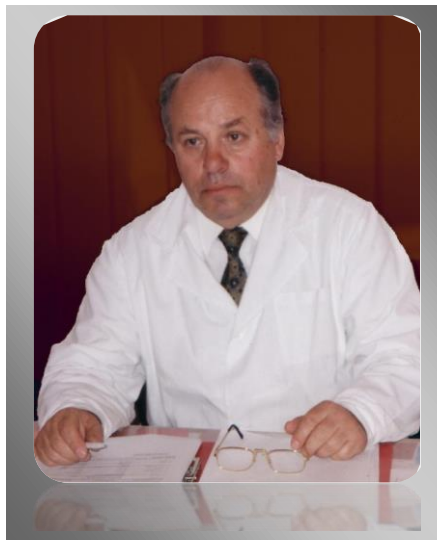
La 6 iulie 1997 conferențiarul universitar Boris Vasile Țurcan se stinge subit din viață, lăsând în memoria farmaciștilor pe care i-a învățat cunoștințe durabile și luminoasa scânteie a unui Om responsabil, exigent, foarte principial dar și cu un suflet mare.

Vladimir Safta,
profesor universitar, coleg de catedră

Filip BABILEV **(1936-2004)**

S-a născut la 14 noiembrie 1936 în satul Olănești, raionul Stefan-Vodă. În anul 1952, absolvete școala medie din satul natal, iar în 1957 devine absolvent al Institutul de Farmacie din Odessa. Și-a făcut studiile în doctorantura la catedra Chimie farmaceutică, facultatea Farmacie,

Institutul de Medicină «I. M. Secenov» din orașul Moscova.

În 1967 a susținut teza de doctor în farmacie, apoi teza de doctor habilitat.

În anul 1970, în componența Facultății de Farmacie Institutului de Stat de Medicină din Chișinău a fost fondată catedra de Chimie Specială, ulterior – Chimie Farmaceutică și Toxicologică, pe care a condus până în 1995.

A implementat în practică peste 70 metode de analiză a calității medicamentelor, în baza cărora s-au elaborat circa 30 de Monografii Farmacopeice și Specificații de normare a calității medicamentelor.

F. Babilev a completat tezaurul științei farmaceutice cu peste 200 de lucrări științifice, inclusiv 5 monografii, manual «Chimie farmaceutică». A creat o echipă de dis-

cipoli, care au devenit doctori în științe farmaceutice și biologice.

Specialiștii în materie cunosc bine «Revista farmaceutică a Moldovei», la editarea căreia F. Babilev a activat cu deosebit succes în calitate de redactor responsabil.

În 1994 F. Babilev a fondat Laboratorul de Stat pentru Controlul și Certificarea Medicamentelor din Republica Moldova.

În anul 2001 a devenit șeful Laboratorului Expertiză și Standardizare a Medicamentului al Institutului Național de Farmacie, pe care l-a condus până în ultimele clipe ale vieții sale.

Colectivul catedrei Chimie
farmaceutică și toxicologică

Filip Babilev

sau

despre sinuozitățile unei biografii de excepție

Printre adevăratele spirite creatoare de avangardă ale vremii noastre științifice academice, numele profesorului Filip Babilev poartă alura de „fenomen unic”, ca să folosim o expresie a distinsului nostru coleg. De altfel într-unul din multele sale interviuri pe care le-a acordat o mărturisește chiar el cu multă dezinvoltură, declarând spiritul înnoitor, un scop, un crez, un deziderat al vieții sale „Dacă nu sunt primul – nu exist în general, pierd inițiativa. Eu sunt pentru unii demult „imperceptibil”, ei

nu mă puteau plasa în vizorul lor, evoluam permanent și nu mă ajungeau din urmă. Probabil că țin de personalitățile transcendente, eu eram cu gândul de a păstra ritmul avangardei”. În cartea lui Irving Stone despre Michelangelo, ilustrul plastician afirmă: „Cine calcă pe urmele mele acela nu mă va depăși niciodată”. Sau în altă parte găsim aceeași sinceră și pătimasă mărturisire: „ Eu aparțin fenomenului creației într-un fel aparțin la acest unicum...”. Charles Boudelaire afirmă, că „orice cerință împlinită servește ca un prilej de a naște altele”.

În 1957 citește prima lecție de chimie farmaceutică, fiind primul pedagog titular la secția farmaceutică, a Colegiului de Medicină din Chișinău. Până a i se conferi titlul didactic de profesor universitar, Filip Babilev a trebuit să purceadă la colectarea materiei prime (din plantele de pe malul lacului Baikal și din regiunea Cita a Federației Ruse) întru definitivarea, în 1967, a tezei de doctor în științe farmaceutice. Astfel primul din Moldova susține teza de candidat în științe farmaceutice, ca în 1970 să devină fondatorul catedrei Chimie farmaceutică și toxicologică. Aici include cursul de chimie farmaceutică, toxicologie analitică, chimie organică, aducând literatură în limba română de la magazinul „Mir” din Moscova. Apoi, s-au perindat alți doisprezece ani de cercetări, până teza de doctor habilitat s-a materializat în tema "Analiza și standardizarea medicamentelor prin metodele roentgeno-grafice și luminescente", devenind primul doctor habilitat în științe farmaceutice din Moldova. Un sfert de secol s-a aflat în fruntea Catedrei Chimie farmaceutică și toxicologică. În 1994 primul editează manualul de Chimie farmaceutică în limba română.

Paralel cu activitatea didactică, Filip Babilev a trudit fecund pe fâgașul practic al științei în două direcții: studierea fito-chimică a plantelor medicinale; elaborarea metodelor fizico-chimice, analiza și standardizarea medicamentelor. Acționând în domeniul respectiv, el a reușit să elaboreze trei preparate medicamentoase originale: Dimidin, Flovecin și Labanotin. S-au implementat în practică peste 70 de metode de analiză a calității medicamentelor, în baza cărora s-au elaborat circa 30 monografii farmaceutice și specificații de normare a calității medicamentelor.

Toate acestea au fost aprobate de Comitetul Farmaceutic al fostei U.R.S.S. și de Comisia Medicamentului al Ministerului Sănătății din Republica Moldova. Filip Babilev a completat tezaurul științei farmaceutice cu aproximativ 200 de lucrări științifice, inclusiv 5 monografii, manualul "Chimia farmaceutică" și 4 brevete, materializate ulterior în practică. Și-a creat o echipă de discipoli, cinci la număr, care au devenit doctori în științe farmaceutice și biologice. Specialiștii în materie cunosc revista științifică "Farmacia Moldovei", de asemenea aproximativ zece culegeri, la editarea cărora Filip Babilev a lucrat ca redactor responsabil.

În 1994, savantul a devenit fondator al Laboratorului de Stat pentru controlul și certificarea fizico-chimică și microbiologică a medicamentelor, substanțelor medicamentoase și auxiliare, materialelor de ambalaj, laboratorul fiind la nivelul celor din țările Europei Occidentale.

Gînditorul și creatorul Filip Babilev a rămas fidel acestor principii începînd cu anii de studenție de la Institutul de Farmacie din Odessa, unde în îndeplăntatul 1956

decanul acestei facultăți P. O. Knijcov remarcă modestia, cunoștințelor vaste firavilor studenți zicând că moldovenii sunt o onoare pentru institut.

Născut pe 12 noiembrie 1936 își cultiva cel mai de preț har al lui – modul de gândire. Acest har a fost inspirat de sătucul Slobozia raionul Ștefan Vodă în familia țăranilor de viță veche Vasile și Domnica Babilev, fiind cel mai mic din cei cinci copii. La vârsta de 15 ani rămâne fără mamă. Mama fiind cea care poate lua locul oricui însă al cărei loc nu poate fi luat de nimeni. Plecarea din viața a mamei devine o povară grea pentru tatăl Vasile și cei cinci copii, deoarece buna lui consoartă și mamă a copiilor, duse cu sine pentru vecie copilăria și tinerețea familiei lăsându-le doar amintirile. În acea perioadă grea tatăl spera că Filip să rămână în sat, să fie o mână de ajutor pentru el. Dar Filip avea simțul că viața omului cere o instruire permanentă.

În afară de capacități în sufletul lui mai domnea principialitatea, perseverența exigentă paralele cu o deosebită stăruință. Conștient de acest adevăr își continue studiile mai departe acumulând o doză bună de experiență în școala vieții și a muncii.

S-au scurs ani de fructuoase investigații științifice, când aroma artificială a sutelor și miilor de medicamente sălășluia în sufletul său aidoma unei grădini seculare, albă ca neaua, în orice anotimp, cu ramuri înflorite, sub petale neofilite.

Oriunde se afla – la masa de scris, sau la cea de laborator, în sala de lectură sau aula studentescă – profesorul Filip Babilev păstrează mereu ținuta gravă și binevoitoare, spiritul meditativ, capacitatea rară de a gândi

cu mintea și cu inima, dar și cu fapta că distinsul savant are un mod aparte de gândire. Își imagina din marș fantasticul design molecular și amețitorul galop al reacțiilor chimice, făcând dovada unor alese calități moral-volitve, antrenate de o deosebită sensibilitate față de probleme, de mare anvergură în consonanță cu criteriul estetic al existenței alimentat de subtile cunoștințe în domeniul literaturii și artei. Nu e de prisos să amintim aici, că principalul lui hobby este colectarea lucrărilor de artă.

Ar fi o nedreptate să nu consemnăm aici numele însoțitoarei profesorului Filip Babilev, doamna Svetlana, care de la primele începuturi l-a înțeles, l-a susținut și l-a inspirat când gândurile lui, străbăteau adâncurile necunoscutului. Știa să împartă cu el atât patima chimiei cât și patima pentru literatură, iar în casa lor a dominat mereu și la bine, și la greu – o perfectă armonie, asigurată de un confort intelectual. Comoara lui au fost cei scumpi – fiul Andrei, nora Olga și nepoțica Năstica. Pe toți îi primea sub aripa prietenoasă plină de căldura omenească. Fiind un om cu o deosebită forță comunicativă, cu o deosebită frumusețe morală, cu o vastă cultură, îndrăgostit de literatura artistică, pasionat de muzică și pictură ne mai frapa pe toți prin talentul său de interpret al romanțelor. La masa oricărei sărbători de familie era predispus să cânte romanța „Gori, gori moia zvezda”. Avea o predilecție deosebită la opera scriitorilor ruși A. Pușchin și I. Bunin, din care putea cita pagini întregi.

Munca era preferința sa în orice situație. Avea o nemăipomenită capacitate de munca la care se mai adăugăm intuiția, alimentată de o fenomenală memorie, cunoștințe enciclopedice, logica de fier, cultura, nețărmurita dragoste

de viață și nestăvilita sete de cunoaștere și frumos în laborator, la catedră, acasă, la vilă, la spital, în automobil. Și era întotdeauna o muncă de o rară eficiență. De citit, citea extraordinar de repede și cu o deosebită concentrare, pătrunzând până în profunzimea problemelor, care îl preocupau.

Studiile semnate de Filip Babilev se evidențiază printr-o documentare minuțioasă și analiză consistentă, ele, constituind un compartiment valoros la investigarea procesului pedagogic la facultate. Ca savant, Filip Babilev este conceput drept o personalitate cu intelect de rang european modern. Acest cărturar erudit și pedagog iscusit este îndrumătorul multor generații de studenți. El și-a meritat pe deplin titlul de Lucrător Emerit al învățământului public din Republica Moldova.

Activitatea sa s-a soldat cu elaborarea și tipărirea unor cărți care îl ilustrau temeinic pe Filip Babilev în rîndul celor deosebiți. Printre aceste publicații se înscriu „Дифрактограммы кристаллических веществ”, un instrument indispensabil în viața universitară și în munca de cercetare. „Газожидкостная хроматография в фармацевтическом анализе”, se înscrie ca o lucrare de referință acasă, „Применение люминисценции в фармацевтическом анализе”, care se distinge printr-o documentare bibliografică a metodelor fizico-chimice aplicate în analiza chimico - farmaceutică.

În 1981 editura Știința editează cartea „Полиморфизм лекарственных веществ”, care apare în toate bibliotecile din Uniunea Sovietică. Aici apare explicația biodisponibilității medicamentului pentru efectul terapeutic în studiul farmacoterapiei. Activitatea științifică a domnu-

lui Babilev este semnificativ ilustrată prin lucrările publicate abordând problemele ce țin de acțiunea medicamentului în dependență de structura moleculară și a rețelei cristaline. Tânăr cuviincios, dotat cu senină înțelepciune și inepuizabilă forță de muncă, cercetător format care prin spiritul erudit părea atins de geniu căci în cadrul studiului nominalizat el întrezărise noi și neașteptate aspecte al comportamentului medicamentului în viața omului. Așa este dat farmacistului, că atunci, când suferințele pacientului depășesc cunoștințele medicului trebuie să găsească forțe să acționeze direct și indirect asupra medicamentului.

Astăzi nu e pur și simplu o amintire, ci o aderare la un set de valori fundamentale.

Observațiile pentru mine nu au fost decât lecții. Țin să-i mulțumesc profesorului meu pentru o mică lecție de viață cu mare doză de optimism.

Viața poate fi înțeleasă numai privind înapoi, dar poate fi trăită numai privind înainte. Cea mai perfectă realizare a destinului e crearea frumosului, bunătății, cumsecădeniei și capacității de a transmite aceste calități generațiilor viitoare.

Profesor de vocație timp de 40 de ani în domeniul Farmaciei, priceput, străduitor, omenos, așa l-au cunoscut sătenii, studenții, așa a fost profesorul nostru Filip Babilev.

Rămâne marele profesor al Farmaciei respectat de toți savanții, care l-au cunoscut. Acest neobosit cercetător și pedagog prin vocație rămâne a fi încă nedescoperit.

Straniu, dar oamenii, deseori, își amintesc să-i vorbească de bine pe colegii lor doar în preajma jubileelor.

Cam mult de așteptat: o dată la cinci ani. Aniversările dintre jubilee se sfârșesc și ele, trecând, neobservate, pe lângă memoria noastră. Filip Babilev, energic și optimist, bănuiesc, și-a tratat cu indiferență propriile sărbători, savurând aroma artificială a medicamentelor, aducătoare de îndelungate vieți firești. A-i spune savantului Babilev "mulțumesc" pentru efortul depus, se merita, chiar dacă, până la jubileu, mai erau ani, chiar dacă, până la aniversare, mai erau zile.

La 16 iunie 2004 moartea l-a smuls din rândurile noastre pe cel ce a fost și va rămâne Filip Babilev un savant care urmează încă a fi descoperit. Savantul a trecut cea din urma barieră a destinului și a devenit CĂLĂTOR ÎN STELE. Toți cei care l-am cunoscut și l-am petrecut și care iubim profesia nu-l vom uita nici odată. Unul a fost Filip Babilev și una este datoria noastră să-l iubim, să nu-l uităm și să-l pomenim. Suntem siguri că acolo, printre îngeri, cei asemenea lui ne fac cerul mai albastru și ploile mai calde.

Tamara Cotelea,
conferențiar universitar

Tatiana BRODICICO (1941 - 2013)

S-a născut la 20 martie 1941 în satul Tudora, raionul Stefan-Vodă.

După terminarea școlii medii de 10 ani din sat a intrat la colegiul medical din Soroca, pe care l-a absolvit în anul 1959. În anii 1959-1964 și-a făcut studiile la Institutul de Farmacie din Zaporojie (Ukraina).

După absolvirea institutului a lucrat în farmacie Nr. 71 din orașul Anenii-Noi ca șef adjunct (1964-1966).

Din iulie 1966 a lucrat ca laborant superior la catedra de Chimie Specială a Institutului de Stat de Medicină din Chișinău.

Din anul 1967 activează ca asistent (lector) și apoi ca lector superior la catedra de Chimie Farmaceutică și Toxicologică IP USMF «Nicolae Testemițanu».

Pe parcursul anilor de lucru citește cursuri la chimie toxicologică, chimie farmaceutică, controlul medicamentelor, analiza biofarmaceutică. La aceste discipline duce cu iscusință și lucrările de laborator.

Ține cursuri și lucrări de laborator cu rezidenții, precum și cursuri de perfecționare a farmaciștilor.

A publicat peste 50 de lucrări științifice inclusiv monografia «Curs de chimie toxicologică» (coautor V. Valica).

Doamna Tatiana Brodicico a parcurs etapele unei cariere tradiționale într-o perioadă nelipsită de dificultăți, dar și de înnoiri importante, asumându-și întotdeauna roluri modeste.

Generozitatea manifestată, preocuparea pentru instruirea multor generații de studenți, dar și a membrilor mai tineri ai colectivului în care a activat, înțelegerea manifestată în întreaga activitate, dorința și capacitatea de a rezolva problemele apărute nu de a l-e transfera altora, dezinteresul manifestat față de funcțiile administrative înalte, au făcut ca Doamna Tatiana Brodicico să rămână în inimile persoanelor cu care a conlucrat ca un om adevărat și un specialist desăvârșit.

Colectivul catedrei Chimie
farmaceutică și toxicologică

Ion TRIGUBENCO (1940 - 2008)

Trigubenco Ion Mina

(15.08.1940, s. Dumeni, r. Rîșcani -26.07.2008, Chișinău), colaborator al Catedrei Tehnologia medicamentelor, doctor în științe farmaceutice, conferențiar universitar, Om Emerit al Republicii Moldova.

Și-a făcut studiile la Școala de Bază de medicină din Chișinău,

secția Farmacie (1957-1959); Institutul de Farmacie din Zaporojie, Ucraina, Facultatea de Farmacie (1960-1965); studii de doctorat la Institutul de Medicină Nr.1 „I. M. Secenov”, or. Moscova, Rusia (1972-1975).

A activat în calitate de farmacist-diriginte la farmacia nr. 154, Chișinău (1959-1960); farmacist-diriginte la farmaciile nr. 22 și 157, Chișinău (1965-1966).În perioada anilor 1966-1972 activează ca asistent universitar la Catedra de Farmacie a Institutului de Stat de Medicină din Chișinău, ca mai apoi, în 1972 să devină lector superior universitar la Catedra de farmacie a Institutului de Stat de Medicină din Chișinău, funcție pe care o menține până în anul 1982, când este promovată în gradul de conferențiar la Catedra Tehnologia medicamentelor, USMF „Nicolae Testemițanu”.

În anul 1977, la Moscova, obține gradul științific de Doctor în științe farmaceutice. Tema tezei de doctor fiind „Elaborarea și cercetarea formelor farmaceutice noi ale salicilamidei, paracetamolului și fenacetinei”, specialitatea *Tehnologia medicamentelor și organizarea farmaceutică*.

Domeniile sale de cercetare au fost biofarmacia, tehnologia medicamentelor în farmacie, tehnologia medicamentelor industriale și tehnologia medicamentelor magistrale.

Trigubenco Ion a publicat peste 100 de lucrări științifice, 12 lucrări metodice (coautor), lucrarea metodică „Probleme contemporane ale tehnologiei medicamentelor” (1982), la fel a fost coautor al manualului „Tehnologia Medicamentelor în farmacie”, manual apărut în anul 1992. Tot dumnealui a obținut un brevet de invenție, 10 certificate de inovație și peste 35 de elaborări tehnologice de forme farmaceutice.

Pe lângă toate acestea a avut un rol substanțial în pregătirea cadrelor științifice fiind conducător al 25 de lucrări de diplomă.

Una dintre cele mai importante distincții obținute de conferențiarul Trigubenco Ion a fost titlul de Om Emerit al Republicii Moldova, titlu onorific conferit prin decretul Președintelui Republicii Moldova, nr. 1672-11, 29 septembrie 2000.

Ion Trigubenco, descendent dintr-o familie de țărani de viță și marcat de originea nobiliară a strămoșilor săi, a desfășurat o activitate didactică și științifică prodigioasă, reușind să ridice la un loc de cinste problemele biofarmaciei în știința Republicii Moldova.

Personalitate de o înaltă principialitate, perseverență, exigență, dar și o mare sete de autoperfecționare, Ion Trigubenco și-a concentrat atenția și stăruința pentru a răspunde cerințelor timpului și a pătrunde în tainele cercetării științifice. Împreună cu profesorii Ilie Ajghin și Serghei Gladchih, la prestigiosul Institut de Medicină Nr.1 „I. M. Secenov”, or. Moscova, Rusia, a studiat biodisponibilitatea preparatelor medicamentoase, studiu soldat în 1977 cu susținerea primei teze de doctor în domeniul Biofarmaciei în Moldova – „Elaborarea și cercetarea formelor farmaceutice ale salicilamidei, paracetamolului și fenacetinei”. Astfel, Ion Trigubenco este numit, pe bună dreptate, părintele biofarmaciei moldave.

Activitatea didactică a fost o necesitate iminentă, deoarece Ion Trigubenco considera o datorie de a transmite experiența și înțelepciunea acumulată. Colegii îl comparau cu „un rîu năvalnic cu un debit de cunoștințe, care potolește setea de frumos a unor ființe tinere și dornice de afirmare”. În anii de început devine fondator al laboratorului „Tehnologia medicamentelor magistrale”. Odată cu apariția acestui laborator, în programul de studii, sunt incluse și noțiuni de biofarmacie.

Profesorul Trigubenco credea în forța muncii, care a fost rațiunea existenței sale, „binecuvântare care dă sens vieții, iar omului tărie, noblețe și frumusețe”. A crezut în trecut, „în trecutul unei experiențe milenare, în fapta și experiența acelor care s-au sacrificat unui ideal, unor idei”. Profesorul a crezut în bunătatea omenească, în viitor, de aceea nu a încetat să acorde încredere celor tineri, capacităților și posibilităților acestora, șansei lor de afirmare și făurire a faptelor de mâine.

Credea și în viitor. Colaborând cu oamenii emeriti el a adunat învățăminte, experiență și înțelepciune, pe care le-a împărtășit celor tineri.

Ion Trigubenco și-a câștigat autoritatea prin muncă onestă și dăruire de sine, atitudine corectă și binevoitoare, noblețea și mărinimia sufletească. Profesorul poate fi considerat un om integru, profund marcat de modul de manifestare a valorilor umane. Cei ce l-au cunoscut pe Ion Trigubenco, îl considera un model al profesorului de facultate, grație dorinței de comunicare și modestiei, erudiției și respectului pentru spiritul tânăr și neliniștit. Onest în toate, fin prețuitor și îndrumător de faptă bună, savant patriot și pedagog creștin, Ion Trigubenco a fost unul din exponenții de vârf ai profesiei de farmacist.

Profesorul Ion TRIGUBENCO cutezanța și împlinirile unui destin

Pornită dintr-o dorință firească a sufletului să scriu despre un coleg și un frate de trudă și slujire a științei pre nume Ion Trigubenco, mi-am dat seama că nu este o simplă pornire sentimentală, este probabil în primul rând o datorie, pentru că cei 40 de ani de activitate rodnică, științifică sunt deja istorie, sunt dintr-un alt secol, un alt mileniu. Timpul se călătorește nemiluiitor și în această scurgere implacabilă a lui, numele Ion Trigubenco, omul și savantul căruia se poate spune, destinul i-a fost prielnic în ciuda tuturor vicisitudinilor vieții, se înscrie ca un re-

proș, un pilon într-o ramură a științei mult apreciată pretutindeni.

Amintirea este o punte de trecere de la o generație la alta, care este temeiul veșniciei noastre. Ea poate restabili punțile între generații în nesfârșitul maraton al vieții.

Prin contribuția pământeanului nostru Ion Trigubenco, coborâtor dintr-o familie de țărani de viță, ce a fost să fie marcat de origine nobiliară a strămoșilor săi, problemele biofarmaciei ocupă un loc de frunte în știința universală. Descendent din spiță domnească a neamului, Ion Trigubenco a moștenit, a focalizat fără îndoială cele mai alese calități și deprinderi a strămoșilor cu aură de legendă. Calea fiului într-o lungă carieră didactică de excepție a fost un șir lung de alb și negru, care începe la 15 august 1940 în satul Dumeni r-nul Râșcani. Primele cunoștințe de carte le-a căpătat în școala primară din satul natal. Aici încolțește dorința să-și continue studiile, pe care le urmează la școala medie necompletă din Cuconești, raionul Edineț. În afară de capacități, în sufletul băiatului mai domnea principialitatea, perseverența, exigența, paralele cu o deosebită stăruință. Despre acestea ne povestesc toți cei ce îl cunosc din copilărie. Călăuzit de aceste sentimente, în 1957 absolvește școala medie din Șeptebani, Râșcani.

Plecase de la părinți cu un bagaj mic dar valoros: cinstea și munca erau valorile, pe care nu le putea să le uite. Nu le-a uitat nici atunci când absolvește școala de Bază de Medicină din Chișinău, secția Farmacie, după care activează până în 1960 ca farmacist diriginte în farmacia 154. După aceasta devine student la Institutul

de Farmacie din Zaporojie, Ucraina (1960-1965). Din relatările sale aflăm, cã viața studenților de atunci era destul de grea din punct de vedere material, în schimb ei și-o îmbogățeau spiritual zi de zi, dându-i sensuri înalte, punându-și scopuri frumoase spre care tindeau cu perseverență. Din 1966 îndeplinește funcția de asistent, apoi (1972-1982) ca lector superior la catedra Farmacie a Institutului de Stat de Medicină din Chișinău.

Ion Trigubenco iubea viața, era vesel îi plăcea să glumească, în jurul său întotdeauna domnea o atmosferă plăcută de prietenie și căldură sufletească. Zile și nopți studia cartea, fiind pentru el un izvor de lumină. Avea scopul de a studia și a cunoaște în profunzime tot ce îl înconjoară, își concentra atenția și stăruința nu numai pentru a răspunde cerințelor de la ordinea de zi, dar se afirma și cu un concept pentru viitor, ca în 1972-1975 să-și urmeze studiile în doctoratură la Institutul de Medicină Nr.1 "I. M. Secenov" din Moscova. Eforturile de a pătrunde în tainele cercetărilor științifice în căutare de cele ce se cheamă biofarmacie fuseseră bine instruite în cadrul studiilor biodisponibilității preparatelor medicamentoase împreună cu profesorii Ilie Ajghihin, Serghei Gladchih (1974) la Moscova, de unde în 1977 susține teza de doctor în științe farmaceutice cu tematica "Elaborarea și cercetarea formelor farmaceutice ale salicilamidei, paracetamolului și fenacetinei"- **prima** teză de doctor în domeniul Biofarmaciei în Moldova, iar noi i-am zis părintele biofarmaciei Moldave. **I-a fost scris în stele să fie farmacist, așa cum i-a fost scris să fie colaborator, să înceapă cercetări în cariera didactică.**

Titlul științific venea după ani intenși de studiu, cer-

cetare și observare a savantului, pornind de la cercetările tehnologice medicamentului, ajungând mai apoi la procesele complicate din evoluția biofarmaciei. Profesorul Ion Trigubenco a intuit întotdeauna cele mai noi și mai necesare direcții de dezvoltare a cercetării științifice a medicamentului. Astfel biofarmacia prin caracterul modern era considerată o direcție științifică de dezvoltare discutabilă, dificilă, extrem de importantă pentru evidențierea fazelor de biotransformarea medicamentului în organismul uman. Ion Trigubenco este un adevărat deschizător de drumuri în această direcție. Cei care cunosc domeniul în care se manifesta Ion Trigubenco, vor recunoaște neapărat, că problemele studiate, abordate de el în tehnologia farmaceutică a medicamentului fac parte din categoria celor mai importante cercetări științifice ale timpului.

Chiar de la începutul activității didactice devine fondatorul laboratorului Tehnologia medicamentelor magistrale, unde include în programul de studii și noțiuni de biofarmacie. Odată cu venirea lui Ion Trigubenco la catedra universitară s-a început perioada de reforme, a fost reevaluată programa studiului în tehnologia medicamentului în farmacie. Acești ani sunt marcați de o activitate intensă plină de multe dificultăți, în crearea bazei tehnico-materiale, amenajarea laboratorului de profil cu mobilier și utilaj, formarea și consolidarea corpului didactic al facultății. Dumnezeu a avut grijă să presară ro-ua inspirației peste mințile celor trudnici cu adevărat. Laboratorul, în care D-l Ion Trigubenco a muncit din zori până-n noapte poate fi asemuit cu un râu năvalnic cu un

debit de cunoștințe, care potolește setea de frumos a unor ființe tinere și dornice de afirmare. Biografia lui de muncă coincide cu pagina strălucită din Curriculum Vitae a oricărui savant prodigios, care a completat tezaurul științei farmaceutice cu 100 de lucrări științifice, un brevet de invenție, zece certificate de inovație, elaborări tehnologice a circa 35 forme farmaceutice, conducător a 25 lucrări de diplomă, coautor la elaborarea manualului original în limba română pentru studenți “Tehnologia Medicamentelor în farmacie”, elaborează prima lucrare metodică, care include studiul recepturii formelor magistrale din Moldova “Problemele contemporane ale tehnologiei medicamentelor” (1983).

Ion Trigubenco **crede cu toată ființa lui în muncă**. Munca a fost rațiunea existenței lui. O viață de om preschimbată în muncă. Pentru el munca a fost o binecuvântare, care dă sens vieții, iar omului tărie, frumusețe și noblețe. Munca este și cea mai bună metodă de luptă cu disperarea. Munca este și o artă. Numai munca creatoare, acest fenomen social și moral asigură progresul, oferă omului supremă fericire prelungindu-i existența după moarte, pentru că o viață de om nu se topește cu totul în ieri, ea trebuie să devină un simbol pentru ziua de mâine.

Ion Trigubenco **crede în Dumnezeu**, mereu întorcându-se și apelând la postulatele din Sfânta Scriptură, cartea, care l-a învățat bunătatea, răbdarea și prețuirea aproapei. Profesorul nu ostenește să ne amintească pretutindeni unele fragmente din ea pline de învățăminte precum: “Iată, voi ați uneltit asupra mea rele, dar D-zeu le-a întors în bine” sau “Iubiți vrăjmașii voștri, binecuvântați pe cei ce vă

blestemă, faceți bine celor ce vă urăsc și rugați-vă pentru cei ce vă asupresc și vă prigonesc”. Fără îndoială, gândul lui Ion Trigubenco este să ne facă mai buni decât suntem, mai înțelegători decât am fost.

Ion Trigubenco crede în bunătatea omenească. I s-a întâmplat să treacă prin diferite încercări ale vieții, încercări vitrege, atacuri agresive-morale, marginalizări, dar nu a cedat, nu a admis umilirea, a facut dovadă unui **caracter îndrăgit**.

Ion Trigubenco **crede în viitor**. Felul lui de a cerceta și a descoperi lucrurile seamănă foarte mult cu acela al profesorului Ilie Ajghihin, Serghei Gladchih, Antonina-Tențova. Lucrând alături de ei, colaborând cu ei a adunat învățăminte, experiență și înțelepciune, pe care le-a împărtășit cu multă migală celor mai tineri acordându-le încredere în capacitățile și posibilitățile lor, adică o șansă de afirmare și făurire a faptelor de mâine.

Ion Trigubenco **crede în trecut**, în trecutul unei experiențe milenare în fapta și experiența celor, care s-au sacrificat unor idei, unui ideal, unei cauze, calitate mult prea rară în zilele noastre. Cunoașterea trecutului este pârghia, care poate transforma binele în mai bine. Neuitarea este temeiul veșniciei noastre, ea poate identifica și restabili punțile dintre generații în nesfârșitul maraton al vieții. În acest sens profesorul are ce spune și o spune cu multă sinceritate, har și inspirație Dumnezeiască cu multă bunătate și nepărtinire, așa cum i se cuvine unui veritabil farmacist și profesor al timpului, pe care le-a trăit cu toate fibrele ființei lui, pe măsura intensității și dramatismului acestor timpuri.

Astăzi apar mai multe cărți, care încearcă să surprindă evoluția vieții noastre, inclusiv acelei științifice. Timpul le va prețui pe toate ținând seama de doza de adevăr și sinceritate, care se conține în aceste memorii.

Autoritatea câștigată prin muncă onestă și dăruire de sine, atitudinea civilizată corectă și binevoitoare, noblețea și mărinimia sufletească au făcut din D-l Trigu-benco cea ce se cheamă un om integru, profund marcat de modul de manifestare a valorilor umane. Pe drept cuvânt D-lui poate fi considerat un **model al profesorului de facultate**, după cărturăria lui, dorința de comunicare și modestia, respectul pentru spiritul tânăr și neliniștit. El rămâne ca un generator de înțelepciune și luminează sufletească, un fin prețuitor și un singur îndrumător de faptă bună, așa cum îi stă bine unui savant patriot și unui pedagog creștin. Cercetătorul Ion Trigubenco aparține unei generații pentru care pasiunea studiului era nestăvilită. Din acest motiv el se înscrie în rândurile profesorilor reformatori căutați de studenți. Asta se întâmplă pentru că își păstrează spiritul tânăr și creator, calitatea de a se entuziasma în fața noilor perspective științifice izbutind să rămână omul de știință cu o putere superbă de creație, precum și de o noblețe sufletească aparte.

Omul cu **suflet de copil**, care avea toate calitățile necesare unui adevărat îndrumător, profesor, savant, cercetător și patriot. Dorința de a pătrunde în tainele cercetării științifice în căutare de ceea ce se numește biofarmacie fusese bine intuite de responsabilii profesori de la Academia de Medicină "I.M.Secenov" din

Moscova: Serghei Gladchih, Ilie Ajghihin, Antonina Tențova, care ne confirmă că **profesorul Ion Trigubenco e părintele biofarmaciei în Moldova.**

Am reușit să ne dăm bine seama cine a fost profesorul Ion Trigubenco. Onest în toate și cu o memorie excelentă. A fost unul din exponenții de vârf ai profesiei noastre de farmacist.

Savantul nu trăiește prin sine, ci prin poporul care îl slăvește, căci trecutul acordă viitor prezentului. El a plecat dintre noi ca să se nască în veșnicie.

În Neliniștea Memoriei - mai ușoară decât viața este cenușa, iar deasupra ei - prezentul memoriei noastre.

Tamara Cotelea, conferențiar universitar,
Nicolae Ciobanu, conferențiar universitar

Ion BARBĂROȘIE (1944 - 2014)

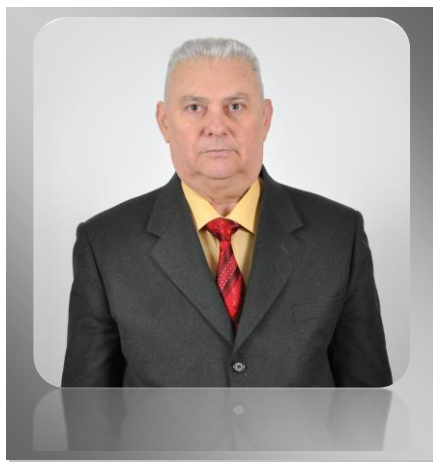
Ion Barbăroșie s-a născut la 1 aprilie anul 1944 în satul Fântânița raionul Drochia, fiind al 6-lea copil într-o familie de țărani.

În anul 1951 Domnia lui este înscris la școala de 7 ani din Fântânița, pe care a absolvit-o în anul 1957. În același an a fost înmatriculat la școala medie moldovenească din Drochia pe care a absolvit-o în anul 1961. După absolvirea școlii medii acest băiat simplu de la țară merge în Zaporojie, Ucraina, unde a fost înmatriculat la anul I în Institutul de Farmacie din Zaporojie. L-a absolvit în anul 1966.

Carierea profesională a D-lui Ion Barbăroșie începe în 15 august 1966 când revenind la baștină este angajat în funcție de asistent la catedra de Framacologie a ISMCh pentru a citi cursul de Tehnologia a medicamentelor.

Doar după câteva luni în noiembrie 1966 este înrolat în rândurile Armatei sovietice, unde și-a făcut serviciul militar timp de un an până în noiembrie 1967.

După demobilizare revine la locul precedent de muncă, iar în 1972 este ales în funcția de lector superior pentru cursul de Tehnologia medicamentelor magistrale.

D-l Ion Barbăroșie îmbină cu succes activitatea didactică cu cercetarea științifică și în anul 1977 susține teza de doctor în farmacie la Institutul Farmaceutic din Haricov, Ucraina, cu tema: «Исследования в области силиконовых защитных средств для кожного покрова» specialitatea *Tehnologia medicamentelor și organizarea farmaceutică*.

Mai târziu, în anul 1986 D-lui Ion Barbăroșie este ales în funcție de conferențiar la catedra Tehnologia medicamentelor. Astfel, D-l Ion Barbaroșie a parcurs toate etapele carierei profesionale, pornind de la asistent și până la conferențiar.

Activitatea didactică și științifică a D-lui Ion Barbăroșie și-a găsit exprimare în numeroase cursuri ținute în fața studenților, rezidenților, farmaciștilor-practicieni în cadrul cursurilor de perfecționare, de asemenea în realizarea numeroaselor indicații metodice pentru studenți și profesori. Este coautorul manualului „Tehnologia medicamentelor industriale”(editura Știința, 1993), după care studiază și azi studenții de la Facultatea de Farmacie. Este autor a 73 articole și teze științifice, publicate atât în țară cât și peste hotare, este coautorul a 12 lucrări metodice la fel și conducătorul a 12 lucrări de diplomă și de licență susținute de către absolvenții facultății de Farmacie și de rezidenți la specialitatea „Tehnologia medicamentelor industriale”.

De rând cu activitatea didactică D-l I.Barbaroșie a fost implicat întotdeauna în diverse activități extracurriculare: de nenumărate ori a participat cu studenții la lucrări agricole în care erau implicați; curator; a cutreie-

rat Uniunea Sovietică însoțind studenții la diverse stagii de practică.

Dar, cea mai impresionantă activitate pe care a desfășurat-o Domnia sa este cea de șef de studii pe parcursul a mulți ani, activitate pe care d-lui a desfășurat-o pornind sub bagheta regretatului academician Vasile Procopișin.

Calitățile morale care l-au evidențiat în această postură au fost: responsabilitatea, punctualitatea, exigența, disciplina, calități pe care le aprecia și la colegii săi.

Cu trecerea în neființă a D-lui Ion Barbaroșie Facultatea Farmacie și catedra Tehnologia medicamentelor a suferit o pierdere mare și irecuperabilă.

Savantul și pedagogul Ion Barbăroșie sau **modestia împlinirii unui destin**

Printre cei care și-au adus contribuția la pregătirea farmaciștilor de înaltă calificare la facultatea noastră se înscrie și doctorul în științe farmaceutice, conferențiarul universitar, Ion Barbăroșie. S-a făcut remarcat prin stilul său de a fi un profesor de înaltă erudiție, prin studiile monografice referitoare la facultatea Farmacie din republica noastră.

Provenit din oameni onești, sinceri cu justețe, conferențiarul Ion Barbăroșie, își are originea de la părinți, care au reușit să transmită copiilor cele mai valoroase calități intelectuale și o necomparabilă dragoste față de

oameni. Viitorului savant i-a fost dat să se nască la 1 aprilie 1944 într-o familie de mari gospodari din satul Fântânița, r-nul Drochia, oameni cu tendințe către cunoștințe, către bine și frumos. Primele cunoștințe de carte le capătă în satul natal, apoi urmează școala medie din Drochia, pe care o absolveste în 1961. Tot în același an este înmatriculat la Institutul farmaceutic din Zaporojie, pe care l-a absolvit cu succes în 1966. A avut norocul să-și facă studiile cu o pleiadă de tineri, care mai apoi au devenit colegi în lucrul didactic la facultate: conferențiarul Gheorghe Goreanu, conferențiarul Ion Trigubenco, lectorul superior Tatiana Brodicico.

Revenirea din Zaporojie acasă, la Institutul de Stat de Medicină din Chișinău, a fost fără îndoială o chemare a pământului natal. Își începe cariera universitară ca tânăr specialist în 1966. În calitate de asistent la catedra de Farmacologie a ISMC, fiind îndrumat de distinșii profesori, care au pus baza facultății de Farmacie în țară: Constantin Matcovschi, Vasile Ivanov, Arsenie Guțan. În 1972 este numit lector superior pentru cursul de Tehnologie al medicamentelor magistrale. Ion Barbăroșie se încadrează în activitatea facultății de Farmacie într-o perioadă dificilă, când bibliografia procesului didactic lipsea, laboratoarele duceau lipsă de utilaj. Evident, că în această situație a fost importantă elaborarea unei strategii fundamentale științifice de ieșire din impas, lucru, pe care facultatea de Farmacie l-a făcut, iar Ion Barbaroșie este unul din creatorii și arhitecții cei mai importanți în acea perioadă. În 1977 sub îndrumarea profesorului Dumitru Salo susține teza de doctor în științe farmaceu-

tice la Institutul Farmaceutic din Harkov, Ucraina cu tema: “Исследование в области силиконовых защитных средств для кожного покрова”.

S-a remarcat prin stilul academic unic de ținere a seminarelor, prin profunzimea cunoștințelor în domeniul farmaciei. Temeinic versat în farmacie s-a dovedit a fi un dascăl desăvârșit. A fost și rămâne să fie respectat de studenți și profesori. Vasta activitate didactico-științifică a fost strâns legată de facultate.

Pe parcursul anilor dumnealui a demonstrat o enormă capacitate de muncă, profesionalism înalt, entuziasm, creativitate, principialitate, onestitate, cunoaștere profundă a particularităților activității didactice.

Rezultatele cercetărilor și-au găsit reflectare în peste 73 de publicații științifice, publicate în țară și peste hotare, manualul “Технология лекарственных промышленных”, monografia “Гидрофобные защитные средства”, indicații metodice pentru lucrări practice, curs de prelegeri la Tehnologia industrială a medicamentelor pentru studenții facultății, vizând procedeele tehnologice în producerea medicamentelor de uzină, conducător a 12 teze de licență. A rămas romantic în relațiile cu discipolii, învățăceii lui, pe care nu i-a ofensat niciodată, având deplină încredere în potențele lor creatoare. Conferențiarul Ion Barbaroșie se străduia să ne inducă în noi dragostea de facultate, de profesie, față de aceea, că noi eram continuatorii acestei facultăți, dar asta nu însemna că ne ducea de mână. Întorcându-mă azi la acele zile, îmi dau seama, că proceda corect, pentru, că fiecare din noi era pus în situație să mizeze zilnic, să experimenteze.

În anii de studenție mi-a fost curator de grupă. A fost să fie al doilea părinte pentru noi. Pe atunci se practicau orele de grupă, pe care le așteptam mai mult ca pe orice oră. Erau orele de împărtășire sufletească a studenților cu profesorul în ciuda tuturor greutăților. Aici domnul curator ne ajuta să înțelegem viața prin exemplele vorbite de el. Cu drag ne vorbea despre baștina sa, locul care i-a legănat copilăria - Fântânița și și-a lăsat amprenta asupra caracterului său. Iar la întrebările despre familie, venea cu exemple vii, că familia este principala celulă în societate, că în familie ia naștere prima școală a vieții, iar viața își are lecțiile ei, în care trebuie să ne includem rădăcinile sănătoase ale neamului și să păstrăm credința cea adevărată a moșilor, strămoșilor, care ne învață, că răbdarea este cea mai mare parte a înțelepciunii și că numai răbdarea poate să reziste la orice probă a timpului. Ne încuraja mereu, că privirile noastre răspândesc încredere și talent, că în viață avem șansa de a câștiga, deoarece avem simțul de a putea crea, iar creativitatea este ceea, ce ne definește ca oameni și că îmbogățindu-ne școala vieții este cel mai important lucru. Și că felul cum știm noi să ne pregătim, exprimă totdeauna frumusețea sufletului nostru, intelectul și atitudinea, care o avem față de profesori. În cadrul discuțiilor de suflet ne reda cu evlavie amintirile despre părinții săi tatăl Eremia și mama Vera exprimându-se, că ei sunt icoana vieții sale, că părinții sunt acele chipuri, care au știut să-i arate orizonturile vieții așa cum sunt ele: când mai senine, când mai acoperite cu nori. Așa și-au educat 6 copii, Ion fiind cel mai mic în frumoasa familie.

Un bun profesor nu va transmite numai cunoștințe în materie, dar și te ajută să iei cunoștințe despre lumea înconjurătoare, spunându-ți că în lume nu există dușmani și nu există prieteni, ci există numai învățători. La fel ne spunea să vorbim cu pasiune despre profesia noastră, că numai așa va putea să trăiască Farmacia.

A fost un om calculat, înțelegător, simplu în relațiile cu cei din jur, blând și de o modestie proverbială. De orice s-ar fi apucat în viață toate îi reușeau, datorită cumsecădeniei lui, bunătății, acurateței în relațiile cu lumea înconjurătoare, perseverenței și deșteptăciunii sale naturale, dar mai ales profunzimii trăirilor omenești. Pe paginile discuțiilor în orele libere ne făcea unele mărturisiri pe cât de inspirate, pe atât de clare asupra vieții sale alături de Valentina, distinsa doamnă a sufletului său: “Noi ne uitam cu aceiași ochi la viață. Nu suportam falsul și minciuna, aveam un ideal și eram credincioși principiului, mai bine mai puțin, dar mai bine. Aveam aceleași opinii despre viață, despre căsătorie, despre familie. Diferite erau doar caracterele noastre și prin urmare metodele de acțiune. Dacă unul din noi ere deschis, direct, destul de aspru și hotărât față de acțiunile sale, apoi celălalt prefera să înconjoare pe tăcute toate barierele, căutând căi mai liniștite, care până la urmă asigurau atingerea aceluiasi scop. Erau sentimente de atracție cu respect și bunăvoință de a face totul și încă ceva neexplicabil, care da de înțeles, că avem nevoie unul de altul și cât de important e că suntem împreună”.

Era un om cu o ținută fizică deosebită, înalt, cu părul negru, cu timpul atins de căruntețea vârstei, dar mereu

proaspăt frezat, îmbrăcat cu gust. Zâmbetul profesorului nu echivala cu un semnal al prieteniei, ci mai curând cu un moment de relaxare pentru studenți. Nu ofensa pe nimeni, dar era riscant să te prezinți nepregătit sau (semi) pregătit la ore. Tăcerea lui - groaza studenților slabi - lovea mai greu decât un pumn. Prima dată în viață simțeam ce înseamnă o tăcere vorbitoare. O tăcere ce pătrunde în tine învăluindu-te într-un sentiment de teamă. Parcă nu e bine să-ți fie frică de profesor, dar și mai rău când îl ataci pe dascălul tău cu propria-ți lenevie. Indiferent, că îți vorbește despre tehnologia industrială a medicamentelor, ori îți deapănă amintirile din copilărie, mesajul său are viteza lentă, încât e cu neputință să nu ți se fixeze în memorie. Toate generațiile de studenți acclimatizate în atmosfera cursurilor predate de profesorul Ion Barbaroșie, reliefează permanent o concluzie constantă: vorbește simplu pe înțelesul tuturor. E maniera iscusiiților didactici: înveți lucruri complicate, ca apoi să le redai simplu.

Ion Barbăroșie credea cu toată certitudinea în puterea activității creatoare. Pentru el munca a fost o binecuvântare, care dă sens vieții, iar omului tărie, frumusețe și noblețe. Domnia sa credea cu tărie în Dumnezeu, mereu amintindu-și de părinți, precum și bunici, străbunicii, care pe timpuri au zidit și au apărat altarul credinței. De la ei a moștenit bunătatea, răbdarea și prețuirea aproapelui.

S-a stins profesorul Ion Barbăroșie. A fost conferențiar și doctor în științe. Titlurile devin banale și se uită repede. A plecat pe litoralul altei lumi, luând cu sine

câte o bucățică din imaginea tinereții tuturor studenților, care le-a predat. El, la rîndu-i s-a topit în amintirile noastre.

Dornici de revedere mereu îl vom căuta, îngânând ruga: **“Doamne, fă-i nemuritori pe profesorii, care mor!”**

Tamara Cotelea, conferențiar universitar,
Nicolae Ciobanu, conferențiar universitar

Petru SÎRGHI
(1938-2013)

**Primul dascăl-botanist
în învățământul farmaceutic superior**

Născut la început de cireșar (6 iunie) 1938 în satul Nicorenii, raionul Râșcani, viitorul pedagog-biolog Petru Sîrghi urmează școala medie din satul natal, apoi în perioada 1955-1960 continuă studiile la Facultatea de Biologie și Pedologie a Universității de Stat a Moldovei.

După absolvire debutează cariera profesionistă în calitate de profesor de biologie și chimie la școala medie din raionul Râșcani. Lucrează doar pe parcursul unui an și hotărăște să-și continue studiile în aspirantură pe lângă USM, la specialitatea Botanica pe perioada 1961-1964. Efectuează cercetări științifice sub conducerea academicianului Ion Popușoi într-un domeniu aparte – micologia. A studiat aspectele biologice și ecologice ale ciupercilor parazite din ordinul *Uredinales*, a descris biologic și determinat specii de ure-

dinale, care parazitează plantele agricole de pe teritoriu Republicii Moldova, aducând un aport practic în fitopatologie. A pus în evidență aspectele ecologice ale ciupercilor parazite și a evaluat pagubele aduse de infecțiile fungice uredinale – cercetări micologice care au necesitat multă migală, o bună pregătire teoretică și un arsenal de dibăcie și îndemânări practice.

În anul 1964 D-nul Petru Sîrghi începe activitatea didactică în calitate de asistent la Catedra de Biologie generală a Institutului de Stat de Medicină din Moldova, responsabil de disciplina Botanică farmaceutică pentru studenții anului I de studii universitare la facultatea Farmacie, fiind printre primii profesorii a facultății, fondată în acest an. Pe parcursul carierei sale pedagogice D-nul Pentru Sîrghi a activat de la funcția de asistent universitar, lector superior până la conferențiar universitar în cadrul colectivelor diferitor catedre: Biologie generală (1964-1966), Farmacologie (1966-1969), Farmacie (1969-1984), Tehnologia medicamentului și Farmacognozie (1984-1991), iar din anul 1991 și până la sfârșitul activității pedagogice în cadrul Catedrei Farmacognozie și Botanică farmaceutică. Activitatea didactică a D-lui Petru Sîrghi exprimă evoluția disciplinei de Botanică farmaceutică și istoricul Catedrei de Farmacognozie și Botanică farmaceutică. În calitate de cadru didactic a elaborat programe analitice, planuri calendaristice, *Indicații metodice la lucrările de laborator la Botanica farmaceutică, secția Citologie* (1991), *Programa analitică pentru practica de studii la Botanica farmaceutică* (2000).

În paralel cu activitatea la catedră, Petru Sîrghi continuă investigațiile științifice din perioada aspiranturii

axate pe ciupercile parazite uredinale. În anul 1975, prin atitudinea sârguincioasă, spiritul de observație și interesul cognitiv rezultatele investigațiilor științifice ale tânărului cercetător științific s-au materializat în obținerea gradului științific de candidat (astăzi – doctor) în științe biologice în urma susținerii tezei „*Ржавчинные грибы Молдавии*”. Conferențiarul universitar a expus datele științifice din domeniul fitopatologiei în mai mult de 30 de lucrări științifice. Pe parcursul anilor a avut o frumoasă colaborare și prietenie, care a rezistat în timp cu colectivul de biologi de la Universitatea de Stat din Moldova, unde a realizat teza de doctorat și în deosebi cu membrul-corespondent, profesor universitar Vasile Șalaru, care l-a încurajat, susținut în activitatea științifică, didactică și viața de familie.

D-nul doctor în biologie Petru Sîrghi a muncit cu perseverență și punctualitate de la asistent universitar până la titlu didactic și funcția de conferențiar universitar în componența colectivului didactic al facultății Farmacie mai mult de patru decenii, a ținut ore de curs și a condus ore de laborator la disciplina Botanică farmaceutică. A fost un dascăl chibzuit, pedant, care a familiarizat promoții de studenți cu aspectele biologice ale florei locale și universale, cu tact și responsabilitate a efectuat și organizat excursii cu studenții în colecțiile de plante medicinale a Grădinii Botanice a Academiei de Științe a Moldovei, a condus practica de studii pe perioada de vară în colecțiile de plante a stațiunii „*Codru*” și în diferite zone geografice ale republicii.

D-nul Pentru Sîrghi, doctor în științe biologice, conferențiar universitar a rămas în memoria generațiilor de

studenți ca un bun pedagog.

În amintirea colegilor de facultate și catedră D-nul Petru Sîrghi întotdeauna va fi o personalitate cu o atitudine civică corectă, un coleg respectuos, un om cu calități sufletești deosebite. Pe parcursul anilor de activitate și-a format o deprindere de a veni zilnic la facultate, fără concedii de boală sau o întârzie. În perioada de odihnă meritată dânsul continua cu regularitate să facă același drum matinal spre facultatea Farmacie, care poate îl arunca în amintiri sau poate îi da o speranță de plutire în cursul vieții personale.

Activitatea pedagogică desfășurată de conferențiarul științific Petru Sârghi vine ca o împlinire a unei datorii față de învățământul farmaceutic național. Generațiile de studenți instruite și colegii de catedră, facultate întotdeauna vor exprima marea recunoștință primului dascăl-botanist Petru Sîrghi, a cărui viață a fost într-o conexiune cu activitatea facultății Farmacie a Instituție Publice Universitatea de Stat de medicină și Farmacie "Nicolae Testemițanu" pe parcursul a mai mult de patru decenii.

Tatiana Calalb, conferențiar universitar
Anatolie Nistreanu, profesor universitar,

Gheorghe GOREANU

(1942 - 2011)

Personalitate reprezentativă

D-nul Gheorghe Goreanu face parte din generația farmaciștilor care și-au făcut studiile în afara țării, neavând Facultate de Farmacie în țară, dar care și-a adus aportul personal, an cu an, zi de zi, în pregătirea cadrelor farmaceutice, pe o perioadă de cca 40 ani, aici la Chișinău.

S-a născut la 11 decembrie anul 1942, în satul Puhoi, raionul Ialoveni. În anul 1965 a absolvit Institutul Farmaceutic, Facultatea Farmacie din or. Zaporojie, Ucraina, iar după absolvire începe activitatea în calitate de farmacist în farmacia raională din Cimișlia, fiind antrenat în asistența farmaceutică. Astfel, activitatea sa poate fi divizată în trei perioade, pe parcurs activând ca: farmacist, pedagog, savant.

Gheorghe Goreanu, pedagog. În anul 1968 d-nul Goreanu își începe activitatea didactică la Facultatea de Farmacie a Institutului de Stat de Medicină din Chișinău, unde a activat mai mult de 40 ani, la început asistent universitar, lector superior, apoi conferențiar universi-

tar. Și-a pus talentul și cunoștințele pe altarul științific și a reușit să se impună prin spirit și reușite. Astfel, în anul 1974 susține teza de doctor în farmacie, iar în 2010 teza de doctor habilitat în farmacie cu tema: "Studiul farmacognostic al unor specii din familia *Asparagaceae* și *Liliaceae*". Conferențiarul universitar, doctor habilitat în farmacie, Gheorghe Goreanu este autor a mai mult de 100 lucrări științifice publicate, pe parcursul activității pedagogice a fost conducător a peste 20 lucrări de diplomă a studenților Facultății de Farmacie, privind studiul și valorificarea plantelor medicinale din flora Republicii Moldova.

Din anul 1991, cu divizarea separată a Catedrei Farmacognozie și Botanică farmaceutică USMF "Nicolae Testemițanu", dânsul a activat în calitate de șef studii, unde cu responsabilitate, dăruire și devotament și-a executat funcția mai bine de 10 ani. Paralel cu activitatea didactică D-nul conferențiar Gheorghe Goreanu a fost responsabil de activitatea științifică a catedrei, și-a valorificat cunoștințele și experiența și în calitate de conducător a cercului științific. De menționat și faptul că conferențiarul Gheorghe Goreanu a fost responsabil de disciplina Farmacognozie până la tragicul accident din anul 2011, iar pentru practica de vară la disciplina menționată, generații de studenți, în perioada anilor 1968-2010 au fost ghidați, îndrumați, de Dumnezeu, în diferite zone și regiuni, atât în țară cât și peste hotarele ei, în fosta URSS.

Gheorghe Goreanu, savant. Activitatea științifică a conferențiarului universitar Gheorghe Goreanu a fost direcționată asupra speciilor de *Asparagus* și *Lilium*, prin valorificarea lor ca surse de glicozide cu acțiune fungici-

dă, antioxidantă, antitumorală și hipoglicemiantă. Menționăm, că au fost elaborate și recomandări metodice pentru farmaciști, medici și chimiști: "Cercetări chimice și farmacologice ale glicozidelor steroidice izolate din unele specii ale familiilor *Asparagaceae* și *Liliaceae*", iar recomandarea metodică pentru farmaciști și biologi include informație, privind cercetări biologice în vederea valorificării unor specii din familia *Asparagaceae* și *Liliaceae*.

Astfel, au fost identificate surse vegetale noi de glicozide steroidice: rizomi și rădăcini de *Asparagus tenuifolius*, *Asparagus verticillatus* și bulb de *Lilium henryi* Baker, *Lilium regale* și *Lilium martagon*, au fost elaborate scheme optime de izolare a glicozidelor steroidice din rizomi și rădăcini de sparanghel și bulbii de crini, cu izolarea și elucidarea structurii chimice a cca 20 glicozide spirostanolice și a glicozidelor furostanolice. De asemenea, în lucrările sale s-a stabilit acțiunea hipocolesterolemica remarcată a sarsasapogenolului, asparagozidei C și a totalului lilioninelor din *Asparagus officinalis* și *Lilium henryi*. Cercetările au confirmat și acțiunea fungicidă a spiroglicozidelor izolate din *Asparagus officinalis* și totalul lilioninelor, lilioninele individuale G și N izolate din *Lilium henryi* Baker, cu posibilitate de utilizare și în cadrul măsurilor de protecție a unor culturi agricole. De menționat și confirmarea proprietăților antioxidante a asparagozidei H și N, cu posibilitatea utilizării în domeniul criobiologiei la conservarea resurselor genetice.

Astăzi, colegii Catedrei Farmacognozie și Botanică farmaceutică, în mare parte, foști studenți ai domnului

Gheorghe Goreanu, conferențiar universitar, doctor habilitat în farmacie, îl avem în memorie, pentru pedantism, competența, perseverența și modestia sa. Rămâne o personalitate reprezentativă a farmaciei, pilon dintr-un început al Facultății de Farmacie din Moldova și mai apoi factor de recunoaștere națională și internațională prin valoroase cercetări științifice, cât și activitate profesorală. Timpul a adus în lumină evidența faptului, că în perioada anilor de studenție, Facultatea Farmacie ne-a format, ne-a marcat inevitabil și ne-a învățat datorită profesorilor noștri dedicați, care ne-au servit adevărate modele de excepție și care ne-au îndrumat frumos atât pașii, cât și rostul. Și în momente de împlinire profesională, când Facultatea a ajuns la frumosul jubileu de 50 ani, avem onoarea să ne amintim cu multă grațitudine de profesorii noștri care au contribuit la formarea noastră ca farmaciști, ca profesori, ca oameni.

Maria Cojocaru-Toma, conferențiar universitar
Anatolie Nistreanu, profesor universitar,

Sava NICOLAI (1945 - 2005)

Sava Nicolai - doctor habilitat în medicină, profesor universitar, șef al Laboratorului Farmacologie la Institutul Național de Farmacie, șef catedră Farmacologie al Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” a fost o personalitate neordinară, unul din-

tre pilonii școlii farmacologice și al medicinei autohtone, care a fost și va rămâne pentru multe generații de studenți, rezidenți și pentru specialiștii în domeniu, un veritabil model de slujire cu sacrificiul cauzei noastre comune: medicinei, Alma Mater, Patriei și poporului.

Profesorul universitar Sava Nicolai s-a născut la 28 noiembrie 1945 în s. Mateuți, raionul Rezina într-o familie de agricultori. Dragostea de carte l-a dus inițial la școala începătoare din satul natal, apoi la școala medie de cultură generală din satul Alcedar.

În anul 1962 este înmatriculat la Institutul de Stat de Medicină din or. Chișinău, facultatea Stomatologie pe care o absolveste cu mențiune în anul 1967. Pe parcursul anilor de studii a îmbinat cu succes învățătura exempla-

ră, fiind deținătorul bursei „V. I. Lenin”, cea mai valoroasă pe atunci, cu participare activă în viața socială a facultății și a institutului.

Capacitățile deosebite cu care l-a înzestrat natura l-au lansat pe tânărul absolvent Sava Nicolai pe orbita carierei științifico-didactice. După absolvirea facultății, prin decizia Consiliului științific, dânsul a fost recomandat în doctoratul cu frecvență redusă și, concomitent, angajat în postul de asistent la catedra Farmacologie.

Carierea profesională a dlui Sava Nicolai s-a desfășurat în ascensiune prin aceleași trepte, care sunt caracteristice pentru cadrul profesoral-didactic din Universitate: asistent, lector superior (1975), conferențiar universitar (1981), profesor universitar (din 1990), șef de catedră (din 1992 până în 2004). Concomitent cu aceasta îndeplinește funcțiile de secretar-adjunct al comitetului de partid al Institutului (1975-1979), decan la Secția de pregătire (1979-1982), vicedecan facultatea Medicină generală (1982-1984).

Profesorul universitar Sava Nicolai a fost înzestrat cu cele mai distincte calități umane – modestie, simțul tactului, bunăvoință, de rând cu spiritul creator, muncă asiduă și dragoste de oameni – calități pe care cu multă înțelepciune le-a valorificat în interesul cauzei Alma Mater, cauzei noastre comune.

Pe parcursul celor aproape patru decenii de activitate profesorul Sava Nicolai a optat pentru perfecționarea și optimizarea continuă a procesului de instruire la catedră, facultatea Farmacie și în Universitate.

Profesorul Sava Nicolai a fost fondatorul catedrei

Farmacologie pentru facultatea Farmacie, a depus o muncă enormă la transferul catedrei la Mălina Mică, contribuind la crearea și dezvoltarea bazei tehnico-materiale, la formarea relațiilor colegiale și a condițiilor favorabile de creștere profesională a cadrului profesoral-didactic al catedrei.

O deosebită atenție a acordat perfecționării nivelului teoretic și metodic al cursurilor și lucrărilor practice prin implementarea permanentă a celor mai contemporane teorii și metode, a tehnologiilor informaționale avansate în procesul de învățământ.

Sub îndrumarea profesorului Sava Nicolai, la catedră cu succes s-a desfășurat activitatea de cercetare științifică atât a colaboratorilor, cât și a studenților, rezultatele căreia au fost prezentate la diverse congrese și simpozioane științifice naționale și internaționale.

Profesorul Sava Nicolai a îmbinat organic și fructuos activitatea pedagogică cu cea științifică. În anul 1972 susține cu succes teza de doctor în științe. În 1981 i s-a conferit titlul științifico-didactic de conferențiar. În 1989 susține teza de doctor habilitat, iar în 1991 – deține titlul de profesor universitar. A publicat peste 140 lucrări științifico-didactice, inclusiv 3 manuale, 3 monografii, lucrări metodice pentru studenți și rezidenți. Este autorul a mai multor inovații. Rezultatele cercetărilor științifice au fost prezentate la multe congrese și simpozioane naționale și internaționale, devenind binecunoscut și apreciat și peste hotarele țării.

Profesorul Sava Nicolai a fost îndrumător la 12 teze de doctor în medicină și farmacie, care cu succes au ela-

borat direcția științifică „*Optimizarea acțiunii medicamentelor cu oxigenul hiperbaric*”. Se poate considera pe bună dreptate, că și-a creat o școală științifică, reprezentanții căreia, cu multă căldură, își vor aminti de cuvintele și faptele înțelepte ale profesorului lor, continuându-i și valorificându-i gândurile și aspirațiile.

În calitate de savant și pedagog, profesorul universitar Sava Nicolai a acordat un ajutor practic substanțial serviciilor medicale și farmaceutice din republică.

Mai multe generații de medici și farmaciști îi vor fi veșnic recunoscători profesorului Sava Nicolai pentru cunoștințele, deprinderile profesionale și valoroasa experiență cu care zi de zi, pe parcursul activității sale, fără echivoc s-a împărtășit.

Profesorul Sava Nicolai a participat activ în viața socială a universității și republicii. Pe parcursul a celor aproape 4 decenii de activitate multilaterală a îmbinat armonios activitatea didactico-științifică și educativ-organizatorică cu obligațiunile de curator de grupă; membru al organelor de partid ale facultăților Farmacie și Medicină; membru al comisiei de admitere; adjunct al secretarului comitetului de partid al Institutului; membru al comisiei de concurs; membru al Societății farmacologilor; redactor al ziarului „Medic” ș.a.

Pe parcursul a trei ani consecutiv a participat împreună cu detașamentele studențești la munca de deștelenire în diferite regiuni ale fostei URSS în calitate de medic, ulterior șef al grupului de detașamente din Moldova, pentru care a fost decorat cu mai multe diplome de merit.

Erudiția și tactul de pedagog și educator înnăscut, atitudinea serioasă, responsabilă, principială și exigentă față de obligațiunile sale, inteligența deosebită îmbinată cu o rară cumsecădenie, experiența bogată de viață au făcut ca profesorul Sava Nicolai să fie stimat, iubit și înalt apreciat de toți cei care l-au cunoscut și au avut fericita ocazie de a lucra cu el cot la cot până când moartea nemiloasă l-a răpit prematur la 15 aprilie 2005.

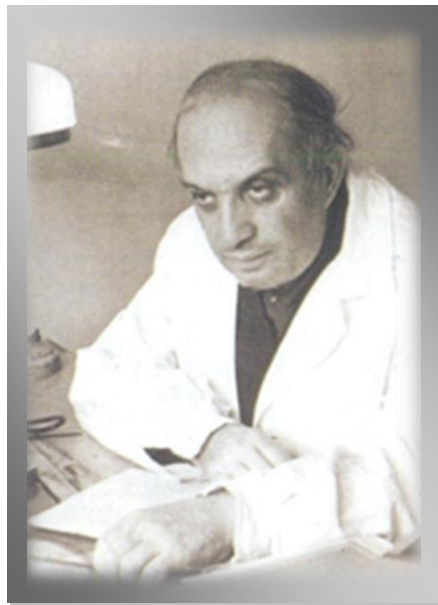
Colectivul catedrei
Farmacologie și Farmacie clinică

Abram DERJI (1920-1974)

Abram Derji s-a născut pe

data de 9 martie, anul 1920 în orașul Chișinău, RSSM. Provine dintr-o familie de evrei, tatăl său fiind croitor. Dintre limbile posedate de acesta sunt: limba română, limba rusă, putea să citească și să explice în franceză, și să traducă cu ajutorul dicționarului din germană și engleză. În anul 1945 a

fost admis în calitate de asistent la Catedra „Chimie Generală”, mai târziu conferențiar universitar al Catedre i, „Chimie Anorganică și Analitică”. Cercetările sale științifice au fost utilizate în industria vinului. Domnul Abram a fost conducătorul permanent a orchestrei institutului și chiar s-a filmat în filme. În continuare persoanele care l-au cunoscut mai bine, prezintă câteva caracteristici efectuate pe numele său.

Fostul șef de catedră de pe atunci V. Leonov î-l caracterizează ca pe un tânăr – pasionat de pedagogie.

Asistentul Derji, născut în anul 1920, după naționalitate evreu, primit în Institutul de Medicină din Chișinău pe 1 decembrie 1945, îndată după absolvirea Institutului de pedagogie, datorită insistenței și perseverenței, a stăpânit

relativ rapid procesul pedagogic și deja după doi ani, a devenit unul din cei mai buni asistenți ai catedrei. În acea perioadă conduce bine procesul pedagogic și se bucură de o dragoste meritată și respect din partea studenților. Își crește alfabetizarea sa politică, absolvind în anul 1950 universitatea de seara de Marxism-Leninism. Din momentul admiterii în Institutul de Medicină, asistentul Derji, s-a implicat activ în numeroase cercetări științifice. În perioada în care a activat la institut, a efectuat 3 lucrări științifice, una dintre care este publicată, iar celelalte două au fost raportate la sesiuni științifice. Ultima din lucrările sale referitor la determinarea cuprului, asistentul Derji o completează și o procesează în calitate teză.

Îndrăgostit de viață, pasionat de chimie.

În anul 1945, odată cu fondarea Institutului de Stat de Medicină din orașul Chișinău, a fost instituită catedra de chimie anorganică și analitică, în cadrul căreia a fost încorporat tânărul absolvent al Institutului pedagogic Abram Derji.

Fiind admis în calitate de asistent prin ordinul rectorului din 1 decembrie 1945, Domnul Derji s-a dovedit a fi un profesor bine pregătit și calificat. În activitatea profesională a fost preocupat de a îmbina eficient activitatea didactică cu cea științifică.

În anul 1963 Domnul Derji și-a apărut teza la tema: "Determinarea unor cantități mici de cupru prin măsurarea electromerica a vitezei reacțiilor catalizate".

În februarie a anului 1964 el a fost numit lector superior, iar în iunie a anului 1966 a fost ales în rezultatul unui concurs, în calitate de conferențiar universitar la Catedra de Chimie Anorganică și Analitică.

Munca cu studenții a constituit componenta dominantă a vieții sale profesionale, căreia i s-a dedicat cu tot sufletul, având convingerea că un viitor absolvent, medic sau farmacist, are neapărat nevoie de o pregătire fundamentală în chimie.

Este un bun profesor și cercetător grijuliu. Ar trebui remarcat calitatea înaltă a cursurilor sale de prelegeri, pe care el le prezintă la un nivel teoretic și științific ridicat și destul de lucid. În calitate de șef de al catedrei, el a realizat o îmbunătățire semnificativă în procesul de învățământ în catedră.

Domnul Derji, de asemenea a participat activ în viața socială a Institutului fiind membru a comitetului sindical, a fost conducătorul permanent a orchestrei institutului și chiar s-a filmat în filmele renumitului regisor Emil Loteanu.

Din septembrie 1966 Abram Derji este secretarul științific al Consiliului pentru acordarea de grade în discipline teoretice. În total a realizat circa 15 lucrări științifice, direcția științifică a acestor lucrări ține în principal de elaborarea unor metode cinetice de analiză.

În anul 1973, în legătură cu înrăutățirea stării sănătății, părăsește prea devreme activitatea profesională și în scurt timp s-a stins din viață.

Foștii studenți și colaboratorii care l-au cunoscut se pot mândri că au avut șansa de a cunoaște și a fi îndrumați de către un dascăl adevărat, un om cinstit și onest, care și-a dedicat întreaga activitate învățământului medical și farmaceutic în Republica Moldova.

Constantin Cheptănanu, conferențiar universitar
Grigore Budu, conferențiar universitar

Emilia IVANOV (1938 - 1998)

S-a născut la 11 martie

1938 în orașelul Cusîl-Arvat, fosta Republică Sovietică Socialistă Turcmenistan. După război împreună cu familia se stabilește în orașul Bender RSS Moldovenească. A urmat școala primară și școala medie în perioada 1945-1955 și în același an a devenit studentă la facultatea de chimie a Universității de

Stat din Moldova, pe care a absolvit-o cu succes în 1960. După absolvirea facultății și-a început activitatea profesională în calitate de inginer chimist la uzina de alcool sintetic în orașul Novocuibișevsc. În 1962 devine aspirantă la catedra de chimie fizică a Universității de Stat din Moldova, după ce continuă activitatea în calitate de laborant superior la aceeași catedră. În perioada 1970-1994 a activat ca asistent, apoi lector superior la catedra de chimie facultatea Farmacie a Universității de Stat Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”. S-a stins din viață la 25 septembrie 1998.

Numele doctorului în chimie, lectorului superior Emilia Ivanov este puternic legat de evoluția Facultății

de Farmacie. Tânăr cadru didactic a contribuit, alături de alți profesori la dezvoltarea și consolidarea învățământului farmaceutic fiind implicată cu pasiune și devotament în tot ce însemna activitate didactică, științifică, instructiv-educativă și socială. S-a născut la 11 martie 1938 în orașelul Cusîl - Arvat Turcmenistan. După război împreună cu familia se stabilește în or. Bender RSS Moldovenească. A urmat școala primară și școala medie în perioada 1945-1955 și în același an a devenit studentă la facultatea de chimie a Universității de Stat din Moldova, pe care a absolvit-o cu succes în 1960. După absolvirea facultății a funcționat, pentru o perioadă scurtă, ca inginer chimist la uzina de alcool sintetic în orașul Novocuibișevsc Federația Rusă.

În 1962 devine aspirantă la catedra de chimie fizică a Universității de Stat din Moldova. În perioada 1962-1970 doamna Ivanov a publicat 11 lucrări științifice sub conducerea și îndrumarea profesorului universitar, șeful catedrei de chimie fizică doctor habilitat Migali P.C. În 1971 a susținut teza de doctor în științe chimice, avînd ca temă: "Полярографическое исследование комплексо-образования кадмия, цинка и меди с полиаминами в водно-метанольных и водно-этанольных растворах".

În 1974, în urma concursului susținut la Institutul de Stat de Medicină și Farmacie devine lector superior la catedra de chimie organică și fizico-chimică. Ocupă apoi, prin concurs, în anul 1984 postul de lector superior la catedra de chimie bioneorganică și biofizică. Pe parcursul activității pedagogice doctorul în chimie Emilia Ivanov a predat la facultatea de farmacie cursurile de chi-

mie fizică, chimie coloidală, chimie organică, pentru facultățile de medicină generală, stomatologie, sănătatea publică – cursurile de chimie generală, de chimie bione-organică și bioorganică. Concomitent cu activitatea didactică elaborează un șir de lucrări metodice, concepute cu maximă exigență cu noțiuni permanent actualizate și adaptate cerințelor profesiei de farmacist, contribuind astfel la integrarea deplină a disciplinei de chimie fizică și coloidală în profilul facultății de farmacie.

A îmbinat armonios activitatea didactică cu numeroase activități pe linia obștească printre care: președintele organizației sindicale a facultății de farmacie timp de 4 ani, vicepreședinte a sindicatului universitar, membru al consiliului științific a facultății, membrul consiliului de concurs.

Întreaga activitate a profesorului E. Ivanov a fost marcată de o caracteristică esențială: implicare. Nimic din ceea ce a însemnat viața facultății și a Universității nu i-a fost străin. A fost permanent un bun sfătuitor al „bobocilor“ din anul I, care la început de an universitar erau dezorientați. Îi încuraja, discuta cu ei prietenos dar în același timp le atrăgea atenția asupra provocărilor pe care le implică viața de student și asupra necesității de a pune în prim plan pregătirea pentru viitoarea lor profesie. Ca membru al consiliului facultății de Farmacie a susținut întotdeauna doleanțele justificate ale studenților, a fost mereu alături de ei nu numai în sălile de curs sau de lucrări practice ci și la toate acțiunile studentești.

Activitatea pedagogică, științifică și obștească a doamnei profesor Emilie Ivanov a cucerit o autoritate mare din partea atât studenților cât și a colectivului de

profesori a facultății de farmacie. În 1994 a devenit pensionară, dar pasiunea de chimie i-a dat posibilitate de a activa în calitate de profesor la liceul teoretic „Dimitrie Cantemir” din orașul Chișinău.

În memoria colegilor de facultate rămâne imaginea luminoasă a doamnei Emilia Ivanov, care a încetat din viață la 25 septembrie 1998.

Constantin Cheptănar, conferențiar universitar
Nelli Negreață, conferențiar universitar

Iacob TIGHINEANU (1939 - 2012)

S-a născut la 17 mai 1939 în satul Sevirova, județul Soroca – astăzi raionul Florești.

La terminarea primelor patru clase (1945-1949) în satul natal se înscrie la școala medie din satul Frumușica raionul Florești (1950-1955). Susține cu succes examenele de absolvire și

în același an (1955) intră, prin concurs la facultatea de Chimie a Universității de Stat din Moldova. La încheierea studiilor universitare, fiind pasionat de știință, este repartizat ca inginer-cercetător în laboratorul republican veterinar din Moldova (1960- 1964). În anul 1964, în urma concursului susținut, începe activitatea didactico-științifică în calitate de asistent la catedra de Chimie anorganică și analitică a Institutului de Stat de Medicină din Chișinău. Din anul 1965 este lector superior la aceeași catedră, organizează procesul didactic și susține prelegeri la disciplina Chimie analitică pentru studenții facultății noi organizate de Farmacie. Concomitent urmează studiile fiind aspirant (1966- 1970) la catedra Chimie fizică a USM (fără frecvență). În anul 1970

susține teza de doctor (candidat) în științe chimice, iar în perioada 1973- 1975 este șef interimar al catedrei Chimie biofizică și bioanorganică a USMF “N. Testemițanu”. În anii 1978- 1980 urmează postdoctoratul la Institutul Chimie fizică pe lângă A.Ș. a URSS la Moscova. Teza de doctor habilitat în științe chimice o susține în anul 1984 la Consiliul Științific Chimie fizică al Universității de Stat “M. V. Lomonosov” din Moscova. Este ales prin concurs în funcție de șef de catedră Chimie biofizică și bioanorganică a Institutului de Medicină din Chișinău (1985), șef de catedră chimie generală și bioorganică a USMF “N. Testemițanu” (1987-1992), iar în perioada 1992-2007 - șef de catedră chimie generală. Din anul 2010 a exercitat funcția de profesor consultant la catedra de Chimie generală. S-a stins din viață la 21 noiembrie 2012.

Se zice că cel mai important lucru în viață e să-ți construiești o conștiință, o personalitate. Acest aforism îl caracterizează foarte mult pe domnul profesor Iacob Tighineanu, chimist de talent și pedagog de vocație.

La 17 mai 1939 se naște Iacob Tighineanu, în satul Sevirova, din fostul județ Soroca – astăzi raionul Florești. Studiile le începe în satul natal la școala de patru ani, apoi le prelungește în școala medie din satul Frumușica a aceluiași raion.

În anii 1955- 1960 își face studiile superioare la facultatea de Chimie a Universității de Stat din Moldova. După terminarea studiilor superioare activează ca inginer fizico-chimic în laboratorul republican veterinar din Moldova în perioada 1960- 1964. Activitatea pedagogică și științifică o începe în anul 1964 ca asistent la catedra de Chimie anorganică și analitică a Institutului de Stat de

Medicină din Chișinău, actualmente USMF „N. Testemițanu”. Din anul 1965 este lector superior la aceeași catedră, organizează procesul didactic și susține prelegeri la disciplina Chimie analitică pentru studenții facultății noi organizate, facultatea Farmacie, astfel generații de studenți fiindu-i recunoscători pentru talentul său de profesor, logica și consecutivitatea în expunerea materiei, pentru obiectivitate la evaluarea cunoștințelor.

Concomitent urmează studiile fiind aspirant (1966-1970) la catedra Chimie fizică a USM (fără frecvență). În anul 1970 susține teza de doctor (candidat) în științe chimice, iar în anul 1973- 1975 este șef interimar al catedrei Chimie biofizică și bioanorganică a USMF “N. Testemițanu”.

În anul 1978 i se acordă titlul științific de docent, iar în anii 1978- 1980 urmează postdoctoratul la Institutul Chimie fizică pe lângă A.Ș a URSS (Moscova). Teza de doctor habilitat în științe chimice o susține în anul 1984 la Consiliul Științific Chimie fizică al Universității de Stat “M. V. Lomonosov” din Moscova.

Este ales prin concurs în funcție de șef de catedră Chimie biofizică și bioanorganică a Institutului de Medicină din Chișinău (1985), iar în anul 1987 are loc comasarea tuturor catedrelor de chimie din cadrul USMF “ N. Testemițanu” într-o singură catedră – catedra Chimie generală și bioorganică.

Conferențiarul Iacob Tighineanu este reales în funcția de șef al acestei catedre, iar în anul 1988 i se oferă titlul științific de profesor universitar. Conduce catedra Chimie generală până la finele anului 2007. Pe parcursul acestor ani organizează lucrul metodic și științific

la catedră. Rodul muncii sale îl constituie cele peste 65 de lucrări științifice, brevete și indicații metodice publicate pentru studenții tuturor facultăților de medicină și farmacie. A activat în calitate de membru al Senatului USMF „N. Testemițanu” (1988-1991), membru a Consiliului Științific al USM pentru oferirea titlului de doctor (candidat) în științe chimice (1986- 2006), membru al comisiei pe lângă Comisia Superioară de atestare a titlului de doctor în științe biologice și chimice (1987 - 2005), și membru al consiliului Facultății Farmacie a USMF “N. Testemițanu” (1986- 2007).

În ochii generațiilor de studenți, imaginea profesorului Iacob Tighineanu a rămas ca a unui cadru didactic de excepție, din acei de care găsești mulți la Universitatea de medicină și Farmacie. Dar cea mai mare exigență și spirit critic profesorul Tighineanu l-a manifestat față de el însuși. Efortul, zburciunea creator, nopțile-i nedormite sunt regăsite acum – le regăsesc omologii săi chimiști și studenții – în lucrările sale științifice, elaborările metodice și manuale. Nu numai caracteru-i sever determina coeficientul înalt al asimilării obiectului predat, aulele pline, frecvența exemplară la prelegerile și lucrările sale practice, dar înainte de toate erudiția, acel sentiment limpede al utilității pe care ți-l dă studiul asiduu – sentiment inspirat studenților de Iacob Tighineanu. Avea doar 25 de ani când a început să predea prelegeri viitorilor medici și farmaciști. Și a predat cu un interes neîntreput, timp de 45 de ani.

Ca pedagog, profesorul Iacob Tighineanu a întruchipat perfect un cadru didactic de excepție, care a știut ce vrea și cum să-și atingă scopul, întrucât ca om de curaj și

maestru al cuvântului a îmbinat în mod fericit mărinimia și capacitățile intelectuale cu exigența și spiritul critic față de cei din jur și față de sine însuși, antrenând în efortul și zbulciumul creator, atât cadrul didactic, cât și efectivul studențesc, sclipind prin erudiția sa alimentată de o întinsă și profundă cultură, prin alura plină de sobrietate, prin ținuta-i gravă și corectă.

Capacitățile intelectuale, însoțite de exigența, mărinimia și curajul civic, l-au ajutat să manifeste verticalitate în diverse circumstanțe ale vieții. Astfel, a fost mereu în aceeași simțire și gândire cu cei încadrați în valul de renaștere națională. A fost și a rămas omul-luptător pentru mai bine, un promotor al reformelor benefice în învățământ, inclusiv în cel medical.

Din anul 2010 a exercitat funcția de profesor consultant la catedra de Chimie generală. A trecut la cele veșnice la 21 noiembrie 2012.

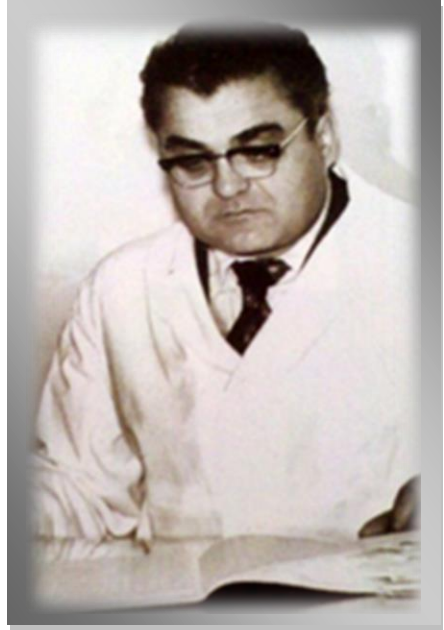
Colegii și studenții au pierdut un Dascăl, iar USMF "Nicolae Testemițanu" Chișinău, un cadru didactic apreciat.

Constantin Cheptănar, conferențiar universitar
Vasile Oprea, conferențiar universitar

Ion FORTUNĂ (1932-2003)

S-a născut la 3 decembrie 1932 în satul Lipnic, raionul Dondușeni. În 1951 finisează studiile medii în satul natal și în același an este admis la Universitatea de Stat din Moldova la facultatea de Chimie. A absolvit universitatea în anul 1956. În 1957 devine profesor și director la școala medie din Parcani, raionul Soroca. În 1959 a fost

ales ca deputat al Sovietului Sătesc. În anul 1960 se înscrie la studii postuniversitare – aspirantura prin corespondență la Catedra de Chimie Fizică a USM. Apoi în 1963 a susținut concursul și devine asistent la Catedra de Chimie anorganică și analitică și Institutului de Stat de Medicină. În 1966 este promovat în postura de lector superior la aceeași catedră. În anul 1968 susține teză de doctorat în chimie cu lucrarea “Studiul complex al proprietăților argilelor moldovenești prin metoda adsorbției structurale”. În 1977 devine conferențiar universitar la Catedra de Chimie anorganică și analitică. În 1985 a publicat Culegerea de Indicații Metodice la Chimia Generală

și Anorganică pentru studenții facultății Farmacie. La 13 octombrie 1993 pleacă la odihna binemeritată în satul natal unde trăiește până la sfârșitul vieții.

Este un lucru demn de admirație faptul că la cea de-a 50-a aniversare a Facultății Farmacie din cadrul Universității de Stat de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu” colectivul de studenți împreună cu cel de profesori din cadrul instituției încearcă să își analizeze pașii trecuți și să realizeze o reconstituire a unui drum lung și anevoios parcurs, prezentând oamenii și faptele lor, care nu trebuie să fie date uitării. Această analiză prezintă un omagiu al înaltei considerații și profundului respect față de profesorul Ion Fortună care a lăsat în urma o activitate nemarcantă în cadrul universității.

Reconstituirea cronologică a drumului parcurs de Fortuna Ion Procopovici începe la 3 decembrie 1932 când dumnealui se naște în satul Lipnic, Raionul Dondușeni, într-o familie de țărani. Și-a făcut studiile la școala medie din satul natal, înzestrat cu o putere de muncă excepțională și cu o dorință de a însuși temeinic cunoștințele de la dascălii săi, elevul Fortuna Ion reușește să se plaseze printre primele locuri la învățătură, iar după absolvire, în anul 1951 a susținut cu succes examenele de admitere la Facultatea de Chimie a Universității de Stat din Moldova. A absolvit Universitatea de Stat în anul 1956. După terminarea studiilor a activat în calitate de profesor de chimie și director la școala medie din satul Parcani, r-nul Soroca. În anul 1957, datorită unei prestații cu responsabilitate și dedicație pe plan profesional, a fost ales ca deputat al Sovietului Sătesc din același sat, ocupând această poziție până în 1959.

În anul 1960 și-a început studiile postuniversitare prin corespondență la Catedra de Chimie Fizică a USM. Aici a și izbucnit interesul și preocuparea pentru domeniul de vârf în lumea științelor - interesul față de chimie. Din mediul științific și practico-teoretic al acestei școli prestigioase a pornit o nouă generație de chimiști, printre care a fost și Ion Fortună. În anul 1960 se înscrie la studii postuniversitare – aspirantura prin corespondență la Catedra de Chimie Fizică a USM. În perioada 1961-1963 activează ca asistent Catedra de Chimie Anorganică a Institutului Agricol din Chișinău. În anul 1963 a fost trecut prin concurs ca asistent la Catedra de Chimie Anorganică și Analitică a Institutului de Stat de Medicină (actuala Universitate de Stat de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu”). În anul 1966 a fost ales prin concurs ca lector superior la aceeași catedră și a început a prezenta prelegeri la chimia anorganică pentru studenții facultăților de Stomatologie, Igienă și Pediatrie, iar din 1967 și pentru studenții facultății de Farmacie.

În anul 1968 a susținut teza de doctor în chimie prezentând o lucrare pe tema „Studiul complex al proprietăților argilelor moldovenești prin metoda adsorbției structurale”.

În anul 1977 a susținut cu succes un concurs prin care a devenit conferențiar universitar al Catedrei de Chimie Anorganică și Analitică. Pe parcursul activității profesionale a publicat 21 de articole științifice. În anul 1985 a editat Culegerea de Indicații Metodice la Chimia Generală și Anorganică pentru studenții facultății Farmacie.

Perioada în care a activat la USMF „Nicolae Testemițanu” a fost o etapă importantă în formarea sa profesională didactică cât și științifică. În cei 30 ani de activitate neîntreruptă la catedră, s-a ocupat cu multă dăruire și pasiune cu tot atâtea serii de studenți, care l-au apreciat și l-au îndrăgit, considerându-l un model pentru ținuta profesională, devotamentului și atitudinii conștiincioase cu care dl Fortuna Ion s-a prezentat pe parcursul vieții în cadrul studiului și a cercetărilor științifice, ceea ce i-a rezervat un loc aparte în calitate de profesor, asistent și conferențiar universitar, poziții de pe care a avut posibilitatea să își exprime cunoștințele și ideile originale din domeniul științific care, fiind expuse studenților, au reprezentat un început cu succes pentru anumite generații sau un sfârșit glorios pentru altele.

Și-a finisat activitatea profesională la 13 octombrie 1993, în legătură cu atingerea vârstei pensionare.

Cuvintele sunt prea puține în a ne arata recunoștința fata de tot ce a reprezentat domnul Ion Fortună pentru catedră, dar și pentru Facultatea Farmacie. Amintirea dumnealui a rămas și va rămâne vie în inimile celor care l-au cunoscut și l-au apreciat la justa valoare. Îi datoram aleasă recunoștință și o pioasă amintire.

Constantin Cheptănaru, conferențiar universitar
Loghin Chistruga, conferențiar universitar

„Putem învinge timpul
Și putem schima destinul,
Pentru că stăpânim
o putere divină: **amintirile.**”

Nicolae Cornescian

